

divadlo

číslo 12

OCHO TNICKÉ

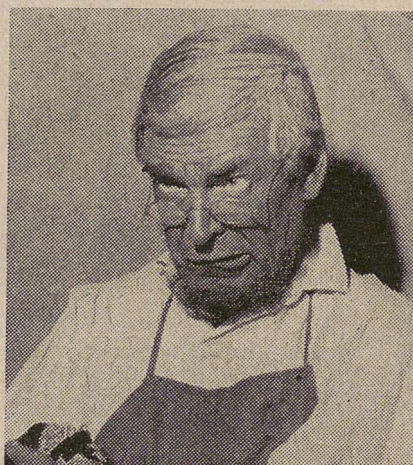
ROČNÍK
V.
1959

J. K. TYL

FIDLOVAČKA

ochotnické vteřiny

Českému lidu pro všechny časy drahou hru uvedl soubor ČSD Vršovice — Bozděch v režii F. Buřila. Na snímecích v roli Lidunky M. Podlahová, v roli Jeníka J. Havel a M. Kubín jako Kroutil.

DO DALŠÍHO ROČNÍKU STM

Co všechno se již v našem životě a v našem umění událo od června, ve kterém jsme jednali a uvažovali o příštích cestách ochotnického divadla na III. Šrámkově Písku a o všech cestách kulturní revoluce na Sjezdu socialistické kultury! Sám život se stal nějak silnější, pevnější a veselejší. Umělci slibují novou úrodu — ne již slovy, ale prvními náznaky. V divadle je tu například mladý, nevykvašený ještě Josef Topol se svou zjitřenou podívanou na některé rysy mládí „Jejich den“, je tu neobyčejně odpovědná a hluboko mířící hra-moralita Oldřicha Daňka „Pohled do očí“, nová díla chystají nejpřednější básníci a dramatici. Ale co hlavního — fronta umění není už frontou na osamělé výspě, naopak. Tak, jak roste socialistické jádro v řadách umělců, tak roste socialistické jádro v celém národě. V pražských továrnách můžete například v těchto týdnech potkat jako aktivisty městského výboru komunisticke strany řadu spisovatelů a dalších tvůrčích umělců, seznamujících se s brigádami socialistické práce. Besedy a setkání, zahájená před Sjezdem, na mnoha místech pokračují. Rok patnáctého výročí osvobození naší republiky nebude proto nějakou další „příležitostí“, k níž se „něco“ napíše, sehraje, udělá..., ale opravdu rokem vážného zamyšlení a zdá se, že i nového, prudkého kroku vpřed k socialistickému umění. Vyrůstá kvalitativně nová, důvěryplná společná fronta umění a pracujícího lidu.

Mimo tento proud nezůstává a nemůže zůstat ani žádný obor lidové umělecké tvořivosti. A jediné jako součást tohoto proudu — neklidného a prudkého, o to víc však také vzrušujícího, můžeme pojímat i nový ročník STM.

Boj za současné divadlo pro současného diváka — to je základ. To je i směr. Co však je ta současnost a v čem spočívá? Nespočívá jen v tématu. Můžeš najít nebo napsat naprosto dnešní situaci a konflikt, odpozorované ze života — ale napíšeš-li je a zahraješ jako nechápající maloměšťák, nebo naopak napíšeš a zahraješ-li levný, kaširovaný barvotisk, jsi beznadějně včerejší a škodíš, nepomáháš! Socialistická společnost potřebuje „lakýrníky“ v onom chruščovovském slova smyslu, jímž tak budou přezdívat jen nepřátelé, ale ve skutečnosti to budou lidé nejodpovědnější, protože se budou snažit o pravdivé, nic nezakrývajcí zpodobení naší epochy, protože budou schopni vidět především růst onoho socialistického jádra v člověku i v národě. Ani líbivé pastelky, ani špinavé šmouhy, ale syrové barvy života, jaký se ještě nežil v této zemi — takový musí být obraz všeho umění a uměleckého snažení.

MLÁDEŽNICKÉ a dětské soubory jsou v tomto proudu jak součástí kulturní revoluce, tak významným prostředkem socialistické výchovy. A měly by být ještě něčím víc. Každý náš soubor by měl již navždy být stálým kulturně politicko-výchovným tvůrčím organismem. Střediskem i ohniskem kulturně výchovné práce. Pevně spjat s prostředím, z něhož se zrodil, odpovídat na potřeby tohoto prostředí i okolí. Tím se může stát jedině tenkrát, když bude mít stejné vlastnosti, které žádáme od každého socialistického umělce. Když se jeho členové nebudou jen dívat, nebudou jen staticky diváky revoluce, ale když budou ve všem všudy aktivními účastníky velkého tvořivého úsilí našeho lidu. Když soubory nebudou jen subjektem, ale zároveň objektem kulturní revoluce.

„My bychom hráli, my bychom rádi vyjádřili náš dnešek, ale čím?“ Na všechny takové a podobné stesky musíme si tu docela otevřeně říci: hledejme, soudruzi a přátelé, hledejme a třeba i pišme sami podle potřeb souboru. Nemáme-li hotové hry, dramatizujeme, hřejme třeba jen úryvky, ale jděme opravdu svou vlastní cestou, která nečeká na pokyny a oběžníky, seznamy materiálů atd. Osvobozené divadlo by nevzniklo, kdyby Voskovec a Werich s Ježkem čekali na „materiál shora“, z nějakého „Ústředního domu osvobozené tvořivosti“ či odjinud. Není přece třeba omezovat se jen na tzv. „velké hry“ a v nich vybit celoroční úsilí. Ty mohou zůstat samozřejmě základem činnosti. Ale což lidé v souboru by nemohli utvořit několik malých kulturních úderek, drobných uměleckých těles, takové dobré, živné odnože, s nimiž lze udělat spoustu prospěšné práce? Recitace, malé scénky, současné skeče, pantomima, satira, třeba i loutkový malý kolektiv — podle zájmů a schopností. Takový soubor, spojený pak takřka každodenně s životem své oblasti, to je vskutku neocenitelný pomocník všech progresivních sil.

V profesionálních divadlech pro děti a mládež (i loutkových) se poslední dobou rozmáhá trochu móda hrát čím dál tím víc pro dospělé. Je dobře, že proti tomu jde opačná vlna v lidové tvořivosti. Jen ji živit a podchytit! Musíme hrát hodně pro děti a mládež, musíme hodně, hodně pracovat s dětmi a mladými lidmi v souborech. Musíme tímto směrem co nejvíce ovlivňovat dospělé ochotníky. Neboť nemylme se — přes rozmach televize zůstává bezprostřední styk malého diváka s hercem a s jevištěm jednou z nehlubších forem poznání, výchovy a citové zkušenosti budoucích generací.

OLDŘICH KRYŠTOFEK

O koho bojovat

Obec Lichovy na Sedlčansku má jen 203 obyvatel, ale přece žije bohatým kulturním životem hlavně díky ochotníkům, kteří sehraji průměrně tři hry za sezónu a ještě stačí pomáhat dětskému souboru (v obci není škola). I své malé jeviště si dobře vybavili a v jejich dramaturgickém plánu najdete i scénicky náročné hry. Jejich posledním úspěchem byla inscenace Tylových Paličových dcer, ze které přinášíme snímek R. Lukešové v roli Bětušky.

Ale ochotníci pomáhají rozvíjet kulturní život v ještě menších obcích a osadách. Například osada Myslkov na téměř okrese má jen 59 obyvatel — a v létě tam ochotníci sehraji Jana Vágru! Hráli na přírodním jevišti ve školní zahradě a na představení se podílelo doslova každé myslkovské stavení. Někteří herci byli i ze sousedních obcí a návštěvníci se sjížděli až z desetikilometrové vzdálenosti. Přísný kritik by na představení našel mnoho odborných nedostatků — ale jaký nesmírný společenský význam má takováto práce!

Ano, takovéto soubory, jichž jsou v naší vlasti stovky, je třeba získat do celostátní soutěže vesnických souborů především.

Zd. Vlček

ROČNÍK V. — ČÍSLO 12

D o první celostátní soutěže vesnických souborů

Po prvé v historii budou letos soutěžit všechny naše vesnické soubory o hrdý titul nejlepšího z nejlepších. Soutěžní řád byl již dávno rozeslán na všechny okresy. Přesto pokládáme za správné jej zde znovu uveřejnit spolu s doplňky a pokyny, které k průběhu soutěže vydal Ústřední dům lidové tvořivosti. (Pokyny odlišujeme graficky.)

Soutěž vyhlašuje ministerstvo školství a kultury spolu s ministerstvem zemědělství, Ústřední radou odborů, Ústředním výborem Čs. svazu mládeže, Ústředním výborem Čs. svazu tělesné výchovy a Ústředním výborem Čs. svazu požární ochrany.

1. POSLÁNÍ SOUTĚŽE

Soutěž má posílit společenskou úlohu ochotnického divadla na vesnici, prohloubit kulturní a společenský život vesnice a zvýšit ideově uměleckou úroveň vesnických divadelních souborů. Má současně obrátit pozornost divadelních souborů, poradních sborů pro divadlo, metodických zařízení apod. k problémům rozvoje, zkvalitnění práce a zlepšení pomoci vesnickým divadelním souborům, zejména souborům méně vyspělým.

K propagaci soutěže využijte vhodných akcí, pořádaných v kraji a okrese, využijte vlivu krajských orgánů společenských organizací, které jsou spoluvyhlašovatelé soutěže, krajských vysílačů státního rozhlasu, místních rozhlasů (připravte vhodné relace) a zpráv ve vesnických novinách i krajských časopisech. Doporučujeme, aby byli v okresních i krajských poradních sborech určeni jednotliví členové, kteří budou provádět propagaci soutěže.

2. ÚČAST V SOUTĚŽI

Soutěže se mohou zúčastnit všechny divadelní soubory pracující na vesnici i soubory z míst větších, pokud mají vesnický charakter. O zařazení do soutěže ve sporných případech rozhodnou krajské (resp. okresní) komise lidové umělecké tvořivosti po vyjádření domu osvěty a jeho poradního sboru pro divadlo. Soutěže se mohou zúčastnit i vesnické soubory mládeže, soutěžící současně v Soutěži tvořivosti mládeže. Jejich přihláška do soutěže vesnických divadelních souborů bude zároveň přihláškou do STM

a naopak; průběh obou soutěží bude koordinován.

Doporučujeme, aby při rozhodování o zařazení do soutěže bylo postupováno podle těchto hledisek: do soutěže zařadit:

a) všechny soubory družstevních klubů a ZK (RK) státních statků;

b) divadelní soubory kdekoli organizované v obcích do 1000 obyvatel; ve výjimečných případech, například místa zemědělského charakteru, soubory pracující za stejných podmínek jako většina ostatních vesnických souborů na okrese nebo soubory složené převážně ze zemědělců, i nad 1000 obyvatel, po rozhodnutí příslušné okresní komise LUT na návrh okresního poradního sboru;

c) protože ve většině okresů budou probíhat i další soutěže (STM, event. tematická krajská soutěž), je třeba v okresech i krajích tyto soutěže koordinovat co nejučelněji, aby například soubor vesnické mládeže se mohl jediným představením účastnit více soutěží. Kde by nebyla totožná porota, je třeba v takovém případě přizvat na soutěžní představení i okresní nebo krajskou porotu STM. Společná přihláška se týká u STM pouze divadelní části, protože soutěž malých skupin je v STM organizována jinak.

situaci a potřeby vesnických souborů svého kraje neb okresu.

4. ŘÍZENÍ A ORGANIZACE SOUTĚŽE

Průběh soutěže v zásadních otázkách řídí Ústřední komise LUT při ministerstvu školství a kultury, rozšířená o zástupce ministerstva zemědělství; v krajích a okresech komise LUT při odborech školství a kultury rad národních výborů, rozšířená o zástupce odborů zemědělství. Vlastní průběh a odborné řízení soutěže zajišťují krajské a okresní domy osvěty pomocí svých poradních sborů pro divadlo.

Předpokládáme, že těžiště příprav a průběhu celé soutěže bude v práci poradních sborů. Doporučujeme, abyste projednali se zemědělským odborem ONV (KNV) — propagačním referentem — aby se podílel na organizaci soutěže.

5. ČASOVÝ ROZVRH SOUTĚŽE

V říjnu a listopadu proběhly okresní aktivity, na nichž se současně soubory přihlašují do soutěže. Přihlášky do soutěže se soustřeďují v okresních domech osvěty. V této době jsou pořá-

Vesnice a mládež — dva největší úkoly ochotnického hnutí

3. SOUTĚŽNÍ REPERTOÁR

Vesnické soubory soutěží jedním představením (i například pro děti) nebo vystoupením (estráda, malé formy apod.). Zvláště se doporučuje zvolit pro soutěž hru se současnou problematikou.

Doporučujeme, aby soubory vybíraly pro soutěžní představení především hry odpovídající společenským problémům jejich prostředí. Soutěže má být využito současně k boji proti okrajovému únikovému repertoáru vesnických souborů, k propagaci malých forem s agitační náplní a práce pro děti a mládež. V soutěži se pokládají za rovnocenné žánry celovečerní hra, hra pro děti a mládež i pásmo malých forem. KDO a ODO připravily seznamy her a jiné materiály s ohledem na

dány dramaturgické semináře, uzavírány patronáty městských souborů nad vesnickými, uskutečňovány instruktáže atd. Od listopadu až do konce února proběhnou soutěžní představení vesnických souborů v okresech. Vítězný soubor postupuje do krajského kola, které bude uspořádáno do 15. dubna. Vítězný soubor každého kraje postupuje do ústřední přehlídky, která bude uskutečněna do 30. května ve třech místech, jež budou určena dodatečně. Všechny přehlídky této soutěže bude zároveň využito ke školení režisérů a členů vesnických divadelních souborů. Dramaturgicky a inscenačně pozoruhodná představení budou zařazena na jubilejní Jiráskův Hronov.

Cílem je zapojit do soutěže co nejvíce vesnických souborů. Proto přijímání přihlášek do soutěže není omezeno dobou konání okresních aktivit. Ve výjimečných případech je možno podat přihlášku i v průběhu okresního kola soutěže. Okresní domy osvěty ohlásí vítězný soubor okresu krajské-

**Mladou směnu do stárnoucích souborů —
mladou krev do ochotnického hnutí**

mu domu osvěty do 5. března 1960. Doporučujeme, aby v okresech byly organizovány přehlídky vesnických souborů, případně v oblasti několika okresů nebo na několika místech, nejlépe na vesnicích. Těchto okresních přehlídek je třeba využít ke školení a spojovat je s aktivy, na nichž se okresní kolo zhodnotí a slavnostně vyhlásí výsledky. Kraje zorganizují podobně krajské kolo, jehož vítěze ohlásí ÚDLT do 15. dubna 1960. Doporučujeme, aby okresní a krajské komise LUT se dohodly se zástupci spoluvyhlašovatelů o podílu na finančním zajištění soutěže, v němž by mělo být pamatováno na odměny vítězným souborům.

6. SLOŽENÍ POROTY

Členy poroty jmenuje odbor školství a kultury rady příslušného národního výboru na návrh poradního sboru pro divadlo a po vyjádření komise LUT. Členy ústřední poroty jmenuje ministerstvo školství a kultury po projednání v ústřední komisi LUT. Práce ústřední poroty je řízena ministerstvem školství a kultury podle zásad dohodnutých s ostatními vyhlášovateli soutěže.

Při hodnocení bude porota přihlížet k celkové činnosti vesnického souboru a k podmínkám, v nichž soubor pracuje. Hlavním úkolem poroty bude pomoc soutěžícím souborům. Porota vyhlásí vítěze přehlídky, popřípadě udělí čestná uznání za pozoruhodnou dramaturgii, režii, herecké výkony atd. Domy osvěty oznámí soutěžícím souborům výsledky do 30 dnů po skončení soutěže v jednotlivých kolech. Výsledky ústředního kola budou sděleny krajským domům osvěty a vyhlášeny tiskem do 15. 6. 1960.

Doporučujeme, aby v krajích a okresech byly uspořádány instruktáže pro členy porot. Pro přípravu lektorů a členů porot je vhodná brožura „Zkušenosti z ochotnické praxe“, která právě vyšla v nakladatelství Orbis (cena 9 Kčs).

7. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ A DOPORUČENÍ

Odbory školství a kultury rad KNV na doporučení krajských komisí LUT mohou doplnit soutěžní řád podle specifických krajových potřeb. Doporučujeme se, aby okresní poradní sbory pro divadlo soutěžily v rámci kraje o největší procento účasti vesnických souborů v soutěži, o nejvyšší hodnotu repertoáru, o největší podíl zapojení mládeže do soutěže a nejlepší organizaci okresní přehlídky vesnických souborů. Doporučuje se také vyvolat akci a zhodnotit pomoc vyspělých souborů (zejména městských) rozvoji kulturního a společenského života vesnice (pomoc vesnickému souboru při vytváření dramaturgického plánu, při studiu her, jejich technickém zajišťování apod.).

Doporučujeme, aby soutěži okresních poradních sborů a akci pomoci vyspělých souborů vesnickým byla věnována zvláštní pozornost.

K organizaci divadelní části STM

Jedním z nejdůležitějších úkolů celostátní konference je zvýšení masovosti ochotnického divadla. Nesplnili bychom tento úkol, kdybychom se systematicky nestarali o novou ochotnickou generaci — jinými slovy o divadelní část Soutěže tvořivosti mládeže. Mezi dětmi a mládeží je o divadlo velký zájem, ale dosud nemáme takovou organizaci, která by dovedla tento zájem podchytit a plně využít. A přece i přes celkem špatnou organizaci v minulých letech soutěžilo v loňské sezóně v divadelní části STM přes 2000 souborů. Vezmeme-li v úvahu, že to byly většinou soubory školské, že byla velmi nízká účast pracující mládeže i poměrně malý zájem tradičních souborů, dá se předpokládat, že v letošním ročníku může soutěžit na 3000 souborů, jestliže dokážeme STM dobře organizačně zajistit.

Je smutnou skutečností, že mezi krajskými výbory ČSM, krajskými domy osvěty a krajskými odborovými radami je většinou špatná spolupráce. Ani poradní sbory se o STM nezajímají dostatečně. Stále ještě převládá názor, že STM je pouze záležitostí mládežníků — tak ať si to dělají sami! Pokládáme tento názor za velmi krátkozraký vzhledem k budoucnosti našeho ochotnického divadla. Svalováním viny na tajemníky ČSM ničeho nedosáhneme. Musíme si uvědomit, že to nejsou divadelníci a že vedle STM mají mnoho jiných úkolů, například zajišťování různých státních akcí, brigády, nábor do hornictví a zemědělství, křtiny, pohřby, svatby a sám nevím co ještě. Bez metodické a organizační pomoci domů osvěty a jejich poradních sborů se STM neobejde.

Na posledních zasedáních Ústředního poradního sboru a divadelní sekce ÚV ČSM bylo rozhodnuto doporučit, aby krajské poradní sbory vytvářely postupně mládežnické sekce, které by sledovaly průběh divadelní části STM a měly v evidenci všechny dětské a mládežnické soubory. Ideální by bylo, aby každý okres měl v této sekci svého zástupce, aby předseda sekce byl řádným členem KPS(d) i krajské soutěžní komise STM a divadelní sekce ÚV ČSM. Jinak řečeno, byl by zástupcem divadelní sekce v kraji a ve spolupráci s celým poradním sborem by organizačně celou divadelní část STM zajišťoval.

Teď je nejbližším úkolem dostat soutěžní řády STM a přihlášky do ní do všech škol, učňovských internátů i do všech souborů. Je zapotřebí, aby všechny krajské i okresní aktivity a jiné schůzky ochotníků projednávaly ruku v ruce s celostátní soutěží vesnických souborů i otázku STM. Obě tyto celostátní soutěže spolu nerozlučně souvisí, a v okresech, kde je těžší celé práce, budou organizovány společně a ve většině případů budou mít i společné poroty. To

Ochotnický soubor - organizátor společenského života vesnice

znamená, že při školení a instruktážích porotců nesmíme zapomínat na to, že nejvíce křivd se v minulosti napáchalo právě při hodnocení dětských divadelních souborů. Divadelní sekce ÚV ČSM rozeslala do krajů a okresů zvláštní pokyny na pomoc porotám STM. Využívejte jich, vyžádejte si je a kde je to možné, ustavte pro dětskou část soutěže zvláštní porotu, jež by současně měla v okrese či kraji být povoláním rádcem v dramaturgických a jiných speciálních problémech dětského divadla.

V letošním ročníku STM jsou soubory stejně jako loni rozděleny do tří věkových kategorií: I. 6—14 let, II. 14—20 let, III. 20—26 let. Při zařazení souboru nejde samozřejmě o nějaký věkový aritmetický průměr, nýbrž především o stáří herců, kteří jsou nositeli děje příslušné hry. Přihlášky do soutěže se podávají do 31. 12. 1959 na OV ČSM nebo v domech osvěty. Okresní kola musí skončit do konce února, krajská do 15. dubna 1960. Krajské přehlídky doporučujeme uspořádat v době mezi 1. a 15. květnem 1960.

IV. Šrámkův Písek nebude letos vrcholným kolem soutěže (soutěž skončí v krajích), nýbrž přehlídkou se stejnými ideovými záměry, jako mají Jiráskovy Hronovy. Bude se konat pravděpodobně od 11. do 19. června a v jeho rámci bude uspořádáno praktické školení pro porotce a vedoucí dětských souborů. Počítáme s tím, že každý kraj vyšle do Písku desetičlennou delegaci vedoucích dětských souborů, ve které budou dva porotci. Z toho důvodu bude také hlavní těžiště programu IV. Šrámkova Písku ve vystoupení dětských souborů. Předpokládáme účast osmi souborů první kategorie, čtyř druhé a čtyř třetí — tedy celkem 16 souborů.

Výběr na IV. Šrámkův Písek bude proveden tak, že kraje ohlásí do 18. 4. 1960 vítěze krajského kola v každé kategorii; divadelní sekce ÚV ČSM z nich vybere dramaturgicky vhodná představení a určí příslušnému kraji přesné datum, kdy mají tato představení být sehrána před ústřední porotou (bude to od 2. do 12. 5. 1960). Ústřední porota pak určí definitivní program IV. Šrámkova Písku.

ANTONÍN NĚMEČEK

**Bez zvýšení úrovně vesnických souborů
nevytvoříme socialistické ochotnické divadlo**

Blíží se okresní kola **STM**

a s nimi otázka, co hrát v našich dětských a mládežnických souborech. Vedle osvědčených titulů budou naši mladí jistě toužit po něčem novém.

Probereme-li se hromádkou textů pro děti a mládež, které rozmnožilo Divadelní a literární jednatelství v tomto roce, potěší nás v jejich podtitulech označení „hra pro mládež ze současného života.“ Skutečně, v poslední produkci Dilie hry ze současnosti převažují, i když mezi nimi není stále ještě hra, po které pracovníci našich divadel pro mládež tak úpěnlivě volají, hra vysokých, nesporných uměleckých hodnot, která by byla něčím víc, než výchovně působícím obrázkem či anekdotou ze života našich dětí. Je to tím, že ani jedna z původních novinek Dilie se neopírá o velké téma, neřeší problém ústředního významu, takže je při posuzování nelze měřit kritérii nejvyššími. Přesto však je zde zastoupena celá řada her, vhodných pro dětské a mládežnické soubory.

Z původních her, které byly v Dilii rozmnoženy v letním období, bychom se chtěli zmínit alespoň o čtyřech: o hře M. Fikrleho „Generál“, komedii M. Nejezchleba „PPP a Flíček“, dobrodružném příběhu N. Hejdy „Prázdninové dobrodružství“ a Michajlovově „Táboru Křižovatka“. Všechny čtyři hry mají dva společné jmenovatele: čerpají svá témata ze současnosti a nositelem jejich příběhu je dětský hrdina či dětský kolektiv.

M. Fikrle si zvolil pro svého „Generála“ téma sice nové, ale pro dětské diváky užitečné a stále ještě aktuální. Ústřední postavou jeho hry je venkovský kluk Vašek, chlapec odvážný, vtipný a podnikavý, který zcela diktátorsky ovládá skupinu kluků a žene ji do podniků, pro děti ne zrovna vhodných. Chce se proslavit za každou cenu a proto vede svou partu po stopách jakýchsi podezřelých individuí, které chlapci pokládají za diverzanty a z nichž se nakonec vyklubou obyčejní rozkradači státního majetku. Kladem hry je, že autor tuto činnost neheroizuje a neoslavuje, jak tomu často v hrách tohoto typu bývá, ale naopak ji odsuzuje. Problematická podnikavost „generála“ a jeho věrných totiž vede málem k tragédii — jen díky duchapřítomnosti pionýra Jirky, chlapce z města, který je s „generálem“ neustále na kordy, nejsou chlapci vážně poraněni při výbuchu granátu, s nímž Vašek hazardérsky manipuluje. Ovšem — právě postava pionýra Jirky natírá k nejvážnějším slabinám hry. Až do rozhodujícího zápasu, kdy vyvrhne Vaškovi odjištěný granát, se totiž Jirka vůbec neproje-

Brněnské
Divadlo
J. Fučík:
Šestka z mravů.
V roli Štefana
P. Kunert,
B. Holířová
jako Mariana

vuje, pouze občas prohlásí něco zcela nepopíratelného a vůbec není rovnocenným protivníkem podnikavému a samorostlému Vaškovi. Kladní hrdinové se Fikrlemu vůbec moc nepovedli — i onen staršina SNB je suchý a mentorský až běda. Ale i když Fikrleho hra není oním vynikajícím dílem, na které všichni čekáme, může hlavně v souborech, kde je převaha dětských herců („Generál“ má celkem 10 dětských rolí, z toho 8 chlapců a 2 děvčata, a 5 mužských rolí dospělých), dobře splnit svůj výchovný úkol.

Neklan Hejda zvolil pro svou poněkud fantastickou hru „Prázdninové dobrodružství“ rovněž časové a atraktivní téma. Hrdina jeho příběhu, třináctiletý Martin, využije příležitosti, kterou mu nevědomky poskytne jeho strýc, ředitel astronautického ústavu, a vznese se ilegálně s družicí československé výroby do vesmíru jako první živý cestovatel meziplanetárními prostorami. Neodborník může sotva posoudit, do jaké míry je příběh Hejdovy hry v souladu s vědeckými poznatky. Je však možné chápat hru jako utopii a touto otázkou si příliš nelámat hlavu. Pomineme-li tedy tento problém, můžeme na Hejdově hře ocenit především romantičnost námětu, atraktivnost příběhu, dobře vystupňované napětí i poměrně slušně napsanou ústřední postavu studenta Martina Janského. Slabší stránkou hry je její dialog, ve kterém snad až příliš převažují informativní pasáže z oboru astronautiky.

Daleko problematičtější je třetí text

z letní úrody, Nejezchlebova hříčka „PPP a Flíček“, napsaná na motiv Nosovovy povídky. Její povídkový základ je zřejmý ze skrovné fabule, velice neústrojně prodlužované. To je jeden problém hry. Druhý spočívá v tom, že hra, která je v první polovině nezavaznou a rozvernou hříčkou o tom, jak parta dětí pátrá po zmizelém psíkovi, se začíná ve své druhé části tvářit neorganicky vážně a pouští se do řešení problémů, které s první polovinou hry souvisí motivicky i myšlenkově velice volně. Kromě toho je řešení tohoto druhého problému — převýchova chuligána Karla — velice povrchní a nevěrohodné. A pak — Karel vystupuje po celou první polovinu hry jako mládenec ve všem všudy správný, takže pro diváka i pro ostatní postavy hry je velkým a hlavně naprosto nepřipraveným překvapením, když se z ničeho nic začne projevat jako darebák a podvodník.

Michajlovova hra „Tábor Křižovatka“ je jedním ze skrovných přínosů soutěže na původní hru pro děti a mládež, kterou loňského roku vypsalo Divadlo Jiřího Wolkra. V jejím prostinkém příběhu soutěží pionýři s partou venkovských kluků, kteří si hrají na Tři mušketýry a nad nimiž to ve všem vyhraje šikovná a podnikavá pionýrka Jitka, kterou její mušketýrství kolegové pokládají za chlapce. Hra je cennější v jednotlivostech než v celku — má několik pěkných, živě napsaných a věrně odpozorovaných dětských postaviček s přirozeným a mluvným dialogem, řadu humorných

situací a dobře vystihuje atmosféru letního pionýrského tábora. Neklade si vysoké cíle — nechce být ničím víc než svěžím obrázkem z táborového života, tento skromný úkol však plní poctivě a neschematicky. Pro dětské soubory bude tato hra, která má 10 chlapčeských, 2 dívčí a 6 dospělých rolí, vítaným obohacením jejich chudíckých repertoárových možností.

Z přeložených her pro mládež bychom se chtěli zmínit alespoň o třech — o rumunské komedii ze života studentské mládeže „Šestka z mravů“, kterou napsali V. Stoenescu a O. Sava a kterou v překladu M. a M. Tatarových uvedlo s úspěchem v uplynulé sezóně Divadlo Julia Fučíka, a o dvou hrách sovětských — Mykytenkově komedii „Dny mladosti“ (z ukrajinštiny ji přeložila A. Morávková) a frašce N. Labkovského „Záhadná ztráta“ (přeložili J. Beran, V. Brejchová a O. Šafránek).

„Šestka z mravů“ je hra, která přes celou řadu nedostatků (určité rysy schematismu v dějovém půdorysu, drobné nepravděpodobnosti v motivaci jednání některých postav, poněkud černobílá charakteristika profesorů) může udělat před mladým obecnstvem kus dobré práce. Její příběh je hlavně díky zevrubné dramaturgické úpravě, kterou provedli v Divadle Julia Fučíka, natolik živý a rušný, že dokáže mladé diváky naplno zaujmout a strhnout. Pamatuji se na jedno brněnské představení, při jehož začátku byly sympatie obecnstva až povážlivě na straně chuligána v páskovských „texaskách“ a při jehož konci totéž obecnstvo spontánně zatleskalo na otevřené scéně vítězství mladého komunisty Štefana. Je škoda, že dobře

a působivě exponovaná postava hlavního Štefana protihráče, „kápa“ celé třídy Mišu Felekana, je v závěru tak nepochopitelně oslabena tím, že autoři upřou tomuto na začátku tak zajímavému a složitému typu jakoukoliv kladnou vlastnost i dovednost a zjednoduší skutečně nebezpečného a fundovaného protivníka na malého, kariéristického lotříka, jemuž je cizí jakýkoliv lidský cit. K dobrým vlastnostem hry patří pěkné, pravdivé vystižení studentského prostředí a několik šťastně vykreslených postavíček septimánů a septimánek, pro které dovedli autoři vytvořit i řadu vtipných, studentské mentalitě odpovídajících situací. Hra je kromě toho přínosem i po té stránce, že mladým lidem, shromážděným v hledišti, dovede zajímavým způsobem povědět, v jak složitých bojích se rodily naše svazy mládeže, že ne vždy bylo všechno tak jednoduché a pohodlné, jak se jim to snad dnes může zdát. A tak se vcelku dá říci, že po „Trojanech“ je „Šestka z mravů“ další hrou, která může udělat v tom nejlepší smyslu slova dobrou agitační práci v mládežnických souborech i hledištích.

Ze dvou sovětských her, které v poslední době vydala DILIA pro mládež, stojí za zmínku především lyrická komedie ukrajinského autora Mykytenka „Dny mladosti“, která je, přestože vznikla už v roce 1936, dodnes živá a aktuální. Hlavním tématem hry jsou citové vztahy mladých lidí, z nichž někteří chápou lásku jako velký, pomáhající cit a jiní se nedovedou vymanit ze starého sobectví, ješitnosti a malicherné žárlivosti. Hra řeší tento složitý a aktuální problém neschematicky, v lyricky komediální poloze,

bez mentorování a suchopárného poučování. Pro mládežnické soubory, které po ní jistě s chutí sáhnou, je ve hře celá řada pěkných hereckých příležitostí.

Zato druhá sovětská hra, Labkovského „Záhadná ztráta“, je daleko slabší. Je to fraškovitá komedie, hledající těžiště humoru především v situační komice, mnohdy značně přehnané a nevěrohodné. Kolem prostínkého dějového faktu, záhadného zmizení radiového přijímače, který si půjčí děti bez vědomí dospělých na školní besídku, se rozpoutá celý řetěz změn, zápletek, nedorozumění a schválností, které přes všechnu snahu po zábavnosti působí křečovitě a nepravděpodobně. Hra by při inscenaci potřebovala zkušnou režisérskou ruku, aby nevyústila ve značné přehrávání.

A tak se dá vcelku říci, že při všech výhradách, které můžeme k nově vydaným textům mít, se už mezi nimi nevyskytují hry vysloveně nevkusné a nepoužitelné. Naopak — některé z nově vydaných her mohou být pokládány za určitý přínos a příslib lepších časů v ediční politice Dilie. Takové hry, jako Michajlovův „Tábor Křižovatka“, Fikreho „Generál“ i Hejdovo „Prázdňinové dobrodružství“, rumunskou „Šestku z mravů“ i Mykytenkovy „Dny mladosti“ uvidíme v dramaturgických plánech našich dětských a mládežnických souborů jistě daleko raději, než nepovedené pohádky a baletní féerie v krepových šatičkách. I když to nejsou díla právě mistrovská, jistě se jim podaří přinést do našich mládežnických souborů i hledišť alespoň závan současného života.

ZDENA JOSKOVÁ

Štefan (P. Kunert)
a Miron
(E. Muroň, známý
spolupracovník
souboru
KDPM Brno)
v rumunské
komedii
Šestka z mravů

POCHOTNICKÉ DIVADLO — ŠKOLA VÝCHOVY

Problém „starých“ a „mladých“ je charakteristický pro mnoho souborů v době, kdy se ustavují, a recidivy „konfliktů“ trvají dlouhé roky. V souboru v Gorbunovově paláci kultury je tento problém téměř vymýcen. Nemůže tu být ani řeči o nějakém antagonismu dvou táborů. Nováčci organicky vplývají do kolektivu, který je přijímá srdečně a přátelsky, ale přitom si přísně prověřuje, mají-li dost trpělivosti k učení a vážné práci, jsou-li schopni zamilovat si a přísně střežit tradice souboru a pohrdat lacinými úspěchy.

Přestože v posledních představeních („Kouzelný splav“, „Děvče z fabriky“, „Když hledáme radost“ aj.) účinkuje převážně mládež, „staří“ chodí na zkoušky, pomáhají mladým a dělají se s nimi o své zkušenosti. Jedním z nespaných zákonů souboru, které vytvořili právě „staří“, se stal zákon nepřetržitého obnovování tvůrčích sil. Lze jej formulovat asi takto: Jakmile v souboru přestane „výměna látek“, jakmile přestává příliv svěžích sil, nutně nastupuje zkosnatělost, stárí. Aby k tomu nikdy nedošlo, jsou zapotřebí noví lidé, různorodě neopakovatelné individuality. Nejen nebát se mladých, ale přímo usilovat o jejich získání do souboru!

Leva Afončikov, jeden z nejukázněnějších mladých členů, se najednou rozhodl odejít ze souboru. Proč? Po otevřeném pohovoru byl důvod jasný: dostával málo rolí, většinou stejného typu — a toužil zahrát si Arbenina v Lermontovově „Maškarádě“. Zřejmě jsem v tomto člověku cosi přehlédl, zřejmě je třeba vyzkoušet jej v takové roli, v níž by se mohly projevit všechny jeho krásné vlastnosti. Zkusili jsme dát Levovi roli Genadije ve hře „Když hledáme radost“. Do určité míry to bylo riziko: Leva svou malou postavou a celým svým zevnějškem neodpovídal všeobecné představě o Genadijovi, ale čistota, vášeň a jakási zvláštní přímota a upřímnost mu pomohly vytvořit tuto postavu osobitě a s životní pravdivostí. A hlavně — Afončikov našel v Genadijovi to, čeho se mu nedostávalo v jiných rolích: ušlechtilost a hrůdnost. To pro něj bylo v podstatě to hlavní.

Uhádnout lidské a herecké možnosti, dané členům souboru, to je jeden z nejsložitějších úkolů. Věřit v ně se musí i tehdy, když se setkáváš s neúspěchy. Naše členka Valja Barsuková byla v prvních svých rolích křečovitá a násilná. Ale rozpoznali jsme pod tím správnou soustředěnost, hloubku, rozechvělost. Při rozdělování rolí ve hře „Když hledáme radost“ jsem riskoval a nabídl Valje roli Tani. Experiment se podařil — její dříve neobjevené schopnosti se projevíly v plné míře. Soustředěnost a ukázněnost postavu prohloubily a zvýraznily, pomohly najít v charakteru Tani nové nuance a odhalit její vášnivost a nekompromisnost.

Velmi důležitý je problém dvojího obsazení (alternace). Často se říká,

II.

J. POLIČINĚCKIJ,
zasloužilý umělec RSFSR

že zavedení druhého obsazení se rovná rozpadu souboru, protože první obsazení cítí v druhém své soupeře a druhé obsazení nechce pracovat zbytečně, protože ví, že v důležitých představeních nebude hrát. Proto při zavedení druhého obsazení vzniká uraženost, nedorozumění i odchod talentovaných lidí ze souboru.

Zavedení druhého obsazení by mohlo skutečně vést k odchodu jednotlivých představitelů, nebudou-li definitivně a beze zbytku zlikvidovány zakořeněné nesprávné názory a představy. Je třeba, aby každý člen souboru pochopil, že představení není věcí několika lidí, kteří ve hře hrají, ale celého souboru, a že síla a úsilí všech a každého musí být zaměřeny na co nejlepší kvalitu představení. Stane-li se tento pocit přesvědčením všech, začne antagonismus mezi lidmi, kteří hrají tutéž roli, mizet, mizí konflikty při určování představitelů na první představení. Každý chápe, že musí hrát ten, kdo více prospěje úspěchu celku. Potom se místo nepřátelského vztahu jednoho k druhému objeví zdravé soutěžení.

Při práci na představení „Když hledáme radost“ jsme se rozhodli pro alternace ve většině rolí, protože nám to umožnilo vyhnout se závislosti na stejných směnách, dovolených, nemocí atd. Ale neurčili jsme, kdo z představitelů je první obsazení a kdo druhé. To měl před premiérou rozhodnout celý soubor. Proto jsem ani já jako režisér neměl právo dát přednost jednomu nebo druhému.

Takovéto chápání alternací ovšem specificky určuje povahu vztahů mezi jednotlivými představiteli. Režisér se musí pečlivě a objektivně chovat k oběma obsazením a věnovat čas na zkouškách všem členům i tehdy, nezbyvá-li do premiéry už mnoho času. Někdy to bývá velmi těžké, protože každá minuta je drahá, ale důležitější než všechny termíny je, aby všichni členové byli přesvědčeni o tom, že jsou pro kolektiv nezbytní, a aby věřili ve stejné možnosti, které jim kolektiv dává.

Nám se stávalo, že zkouška s prvním obsazením končila pozdě, ale já jsem přesto začal pracovat s druhým obsazením, které zkoušelo a soutěžilo se stejnou úporností a elánem. — Jaké vzájemné vztahy se vyvinuly mezi dvěma představiteli téže role? Typické například u představitelů role Genadije — Afončikova a Smorčkova. Od samého začátku si navzájem pomáhali, radili se, hádali se, jeden na druhém zkoušel své napady a výmysly. V takovém případě se už druhé obsazení nechápe jako záchrana od náhody, ale jako překrásná možnost udělat víc tvůrčí práce, upoutat k ní velké množství lidí a nakonec i upevnit a posílit samotný kolektiv.

Posílit kolektiv nám vydatně pomáhalo heslo: „Všechno si uděláme vlastníma rukama“. Stalo se rozhodující nejen proto, že umožňuje zaměstnat co možná nejvíce lidí, ale i proto, že v zárodku ničí přezíravý poměr k manuální a drobné organizační práci v umění. Tak například určujeme lidi pro psaní zápisů ze zkoušek. V takovém zápisu se nesmí „lakovat“ skutečnost, je třeba vypsat všechny nesrovnalosti, jež vznikly při práci na hře, vybrat ze zkoušky to nejdůležitější. Zápisy dělají postupně všichni. Je to ukázkujícím prvkem v životě souboru. Vzbuzuje v členech vzájemnou úctu i pochopení těžkostí.

Podobně je tomu ve všech našich organizačních záležitostech. Dát členům souboru na starost drobné organizační věci není o nic méně důležitý prvek ve výchově a ustavení souboru, než rozdělení rolí. I zde je stejně důležité, aby vedoucí uměl vystihnout možnosti každého člověka, jeho sklonů a touhy a podchytit jeho organiza-torské schopnosti.

Vedoucí je povinen pamatovat na to, že základní ovzduší v souboru musí být radostné, šťastné. Lidé přicházejí z práce unavení, často se ani nestačili najíst. Přicházejí proto, aby se dostali do kruhu blízkých a drahých přátel, do atmosféry tvůrčí radosti. A aby tato atmosféra nezmizela, nesmí být nikým a ničím rušena.

Lev Afončikov zastoupil v práci souboru a pracoval nepřetržitě šestnáct hodin. Nejel domů a přihnal se zdaleka na zkoušku, ale jeho partner ve hře, který bydlí blízko a dobře si doma odpočinul, se o hodinu opozdil a ještě přišel na zkoušku nepřipraven. Po náladě, která obvykle na zkouškách panuje, nezůstalo ani stopy. Zvláště byl zaražen (i když to neřekl) Afončikov. Zkouška je na pokraji ztroskotání. A tady, více než kdekoli jinde, je vedoucí povinen sebrat své síly a nepřipustit, aby se zkouška překazila. Musí se postarat o to, aby si členové byli jasně vědomi toho, proč sem přišli. Nezvratné pravidlo je nečekat na opozdilce, být operativní a začít zkoušku kterékoli části hry s těmi, kteří přišli.

Ve všech případech, kdy byla porušena kázeň, musí vedoucí vysvětlit příčinu a rozhodně udělat přítrž podobným nemocem hned v začátku. Musí tu využít i osobní domluvy i působení kolektivu. Nejdůležitější je objasnit, je-li toto porušení kázně úmyslné nebo ne.

Všichni, kdo se věnují ochotnickému divadlu, přinášejí svůj volný čas po práci, a proto musí vedoucí jasně rozlišit členy na dvě skupiny: 1. lidé, kteří překonávají překážky a 2. lidé, kteří se překážek bojí.

Aniž by vedoucí vytvářel kasty, skupiny — to je nejnebezpečnější — musí klást hlavní důraz ve své práci na první skupinu, ale zároveň i všechny energii zaměřit na lidi se slabou vůlí a věnovat jim zvláštní pozornost. (Přeložila Olga Humlová)

Z BRNĚNSKÉHO ZASEDÁNÍ

První podzimní schůze pléna Ústředního poradního sboru pro divadlo byla svolána do Brna na dny 17. a 18. října. Hlavními body jednání bylo hodnocení XXIX. Jiráskova Hronova, koncepce XXX. Jiráskova Hronova, zajišťování celostátní soutěže vesnických souborů a některé otázky divadelní části STM. K poslednímu Hronovu byl zaujat velmi kritický postoj, zvláště pokud se týče výběru souborů, diskuse k jubilejnímu příštímu Hronovu se zvláště soustředila na problémy repertoáru a výběru účastníků. Byla poražena koncepce, která chtěla úroveň příštího Hronova zajistit dramaturgickými úkoly nejvyššího souborů. Koncepci XXX. Jiráskova Hronova spolu s provoláním dramaturgické sekce ÚPS(d) uveřejníme ihned po jejich definitivním schválení.

Druhého dne zasedal ÚPS(d) spolu s plénem brněnského Krajského poradního sboru pro divadlo. Projednávaly se otázky dalšího rozvoje hnutí v Brněnském kraji, který je v masovosti ochotnického divadla na prvním místě v republice. V znamenitě referátu předsedy KPS(d) soudruha Novotného zvláště zaujala vytyčená perspektiva, aby každý ochotník v kraji prošel alespoň základním školením hereckého minima a aby dále byl na každém okrese ustaven alespoň jeden soubor či studio mladých ochotníků.

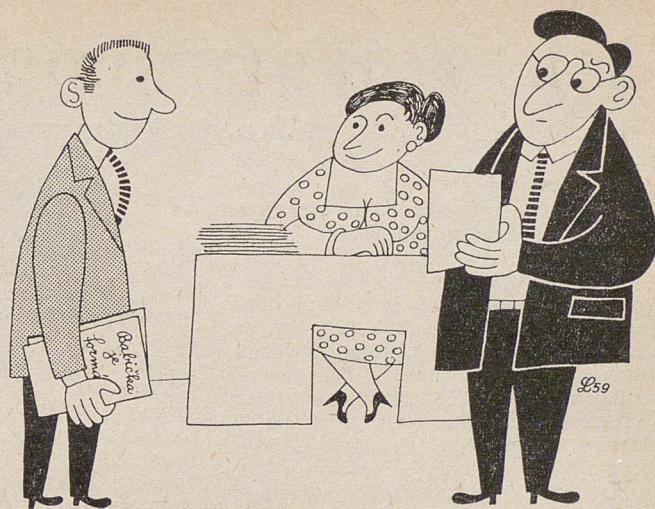
Konkrétnosti diskuse prospělo, že několik členů ÚPS(d) předem navštívilo řadu okresů kraje. Znovu se prokázalo, že úroveň práce KPS(d) i metodické práce je v kraji velkou velmi vysoká, že však některé okresní poradní sbory zaostávají a jejich spojení s krajem je nedostatečné. Vedle příkladů znamenité metodické péče o soubory jsou i okresy, v nichž je činnost dobrovolných aktivistů podceňována nebo kde okresní poradní sbor pracuje nesystematicky, nárazovitě, bez kontroly — a důsledkem pak je vysoké procento okrajového repertoáru v souborech, jejich nedůvěra vůči soutěžení atp. Chystaná soutěž aktivisty okresních poradních sborů může zde mnoho dobrého vykonat — předpokladem ovšem je, aby všude byla jejich základní funkce správně chápána a aby se jejich členům dostalo základní instruktáže o systému a metodách práce.

Brněnští ochotníci musí si ještě konkrétně upřesnit problémy koordinace jednotlivých soutěží, zvláště své krajské a celostátní vesnické. Rozhodně správná je zásada, aby organizační a metodická péče o všechny soutěže byla sjednocena. To však nesmí znamenat, že například kvůli soutěži krajské (byť její tematika je velmi významná) by se zanedbala divadelní část STM nebo náš dnes vůbec nejdůležitější úkol — celostátní soutěž vesnických souborů.

Na brněnské schůzi byl odměněn čestným uznáním člen Krajského poradního sboru Miloslav Jurák za vzorné vedení krajského Zpravodaje. Dnes již téměř ve všech krajích a také v mnoha okresech vydávají domy osvěty se svými poradními sbory nejen různé metodické pokyny, ale i časopisy, zpravidla cyklostylované. Brněnští vedou i na tomto úseku — jejich krajský ochotnický časopis je vydáván dokonce tiskem a velmi bohatě vypraven. To však není rozhodující a v tom směru s nimi v ostatních krajích v dohledné době budeme sotva soutěžit. V jiném — a dokonce důležitějším — směru by však s brněnským Zpravodajem měly soutěžit všechny krajské poradní sbory: v kvalitě, organizační funkci takového časopisu, v používání bohatých a čtivých žánrů, v plnění agitačních úkolů každého časopisu!

Zamyslíme-li se nad brněnským Zpravodajem a máme-li odvahu reálně snít o budoucnosti našeho ochotnického tisku, zjeví se nám asi takový obraz: Jednou se bude Ochotnické divadlo zabývat otázkami hnutí z celostátního hlediska; všechny oblasti budou mít své časopisy s poněkud specializovanou tematikou a okresy cyklostylované měsíčníky, v nichž se bude psát o problémech i toho nejmenšího souboru. Několik desítek dnes už vycházejících bulletinů a zpravodajů nás přímo vybízí, abychom se v novém roce začali jejich problémy vážně zabývat.

J. Beneš

VÝSTUP PRVNÍ:

Reportér: A co soudíte, soudružko, o okrajových hrách v repertoáru našich souborů?
Metodička: Proti hrám stylu „babiček“ je nutno zmobilizovat všechny naše síly.

VÝSTUP DRUHÝ:

Ochotník: Máte tu prima veselohru o formátové babičke? My si to sekne!
Metodička: Ale jak bychom neměli, soudruhu. V kolika exemplářích si ji přejete zapůjčit?...

VÝSTUP TŘETÍ:

Reportér: ????
Metodička: Ale to nic nevádí, soudruhu. Náš inspektor jim to stejně nepovolí hrát.

PRÁCE

Reportér: Proč tak složitě, soudruhu metodiku? Stačilo by přece rozeslat pozvánky?
Metodik: To nejde, my v domě osvěty nemáme adresy členů poradního sboru.

METODICKÁ

Reportér: Pročpak si neobjednáváte, soudružko, nové hry z Dilia?
Metodička: To nejde, soudruhu, nám se ten jejich formát nevejde do knihovny!

STAV A ÚKOLY OCHOTNICKÉ DRAMATURGIE

VÝNATEK Z DRUHÉ ČÁSTI REFERÁTU NA XXIX. JIRÁSKOVĚ HRONOVU

Zauvažujme si nyní, jak se nám v minulém roce podařilo ovlivňovat repertoár souborů. Je známá skutečnost, že nám v tomto úkolu značně pomáhají vyhlášené soutěže a festivaly. Takovou zkušenost mají třeba na Slovensku, kde vyhlásili festival divadelních her se současnou vesnickou tematikou na počest IV. celostátního sjezdu JZD. Například v Prešovském kraji hrálo v tomto období 70 procent souborů současné hry. Dávat touto formou novou obsahovou a ideovou náplň kulturnímu životu vesnice se velmi osvědčilo. Víc než 120 souborů hrálo hry o současném životě vesnice. Cožpak si nezaslouží vysoké zhodnocení čin ČSM v Janoviku, kde mládež přes odpor rodičů k socializaci vesnice inscenovala hru Kozie mlieko? V Hažíně zase založili divadelní soubor při JZD.

Nebo podívejme se, jaké vklady přinesly soutěže, které vypisovaly jednotlivé kraje v historických zemích. Jaký obrat v poměru ke hře pro děti a mládež přinesla celostátní soutěž, zvláště tam, kde už dříve si začali v kraji všimnout tohoto problému. Tak třeba v Pardubickém kraji byl vliv této soutěže tím silnější, že již měli v rukou velkou zbraň, s kterou bylo možno vyjít do boje za tuto linii ochotnické práce. Byl to I. pardubický festival dětských divadelních her, uskutečněný na jaře 1958, který měl v celém kraji velký ohlas. Proto vzápětí vyhlášená celostátní soutěž i fakt, že do Pardubic byla naplánována ústřední přehlídka, podnítil soubory k tomu, že svou činnost více než kdy jindy zaměřily tímto velmi potřebným směrem.

JIRÍ VALENTA

Soutěž i její obě přehlídky — svitavská a pardubická — ukázaly, jak složitá je situace zvláště v oblasti her pro děti. Způsobuje ji zvláště nedostatek vhodných textů i řada teoretických nejasností, jak hry pro děti inscenovat. Ne, není to stav, se kterým bychom mohli být spokojeni. Například v Libereckém kraji se do této soutěže nepřihlásil ani jediný vyspělý soubor, zatím co soubory začínající zde svůj vklad položily. Zajímavé závěry z této soutěže si udělali v Československém kraji, kde začínají organizovat školení mladých učitelů při Ústavu pro další vzdělávání učitelů, které má tuto otázku pomoci řešit.

Ještě jeden závěr si musíme udělat ze soutěže. Doznat, že zdaleka nebylo vše uděláno pro to, aby rok soutěže byl všude rokem opatření k vyšší úrovni práce na hře pro děti a mládež. Nepodařilo se obrátit k tomuto problému ani pozornost autorů, ani pedagogů, ani ústřední přehlídky se nestaly školou zkušeností v tomto oboru. I když letos tato soutěž již nebude pokračovat, účet zůstává otevřen. Zůstává také úkol daleko více pomáhat rozvoji divadelních kroužků mládeže i dětí, ze všech sil proto podporovat Soutěž tvořivosti mládeže, nejlépe za soubory mladých až na porotu, ale navštěvovat je, stát se jejich přáteli už nyní na podzim a dovést je k ještě vyšším metám.

Daleko největší vliv na vývoj repertoáru našich souborů měly soutěže a přehlídky, organizované v krajích a okresech. Ukázalo se to třeba na příkladu soutěže aktivity souborů v Dok-

sech na Liberecku, v broumovském okrese na Hradecku, ukázaly to soutěže vesnických souborů v kraji Brněnském, Olomouckém, Ostravském, soutěže o nejlepší inscenace současných her skoro ve všech krajích republiky. Z těchto zkušeností také roste příprava letošních soutěží, jejichž organizátorem budou opět kraje. — V krajích nejlépe vědí, kde je potřeba napřít největší sílu. Dobře vědí na Českobudějovicku, že je potřeba oživit zájem o sovětskou hru a vypisují k 15. výročí ČSR ve spolupráci se SČSP Soutěž o nejlepší inscenaci sovětské hry, dobře vědí v kraji Hradecském o trvajícím úzkém profilu v inscenacích her současných.

Zmocnil se nás hrdý pocit, když se hromadily na našem stole letos na jaře plakáty s programy krajských, oblastních a okresních přehlídek. Málem a dali jsme se do jásoů, že bitva o socialistické ochotnické divadlo je vyhrána. Repertoár přehlídek byl skutečně tak jednoznačně současný, politický, že mnozí zapomněli, že je to výběr nejlepších, neaktivnějších, nejprogresivnějších souborů s nejlepšími a nejpřítelijsšími inscenacemi, který dokazuje, že již nastal nástup souborů ke společensky potřebné hře. Že ale ještě vyhráno není, dokáže nám vždycky statistika Diliže, která nevybírání, ale neúprosně mechanicky řadí cifry, dokonce někdy i zlepšuje dojem, protože právě představení okrajových her soubory často nehlásí. A v té chvíli obyčejně vystřízlivíme z předčasné přehnané radosti a velkých chvalozpěvů. Jedno však je jisté. Naše přehlídky a soutěže mají velký vliv na repertoár souborů, na jejich vnitřní život, na aktivizaci mnoha souborů a jsou i příležitostí, kdy se objevují noví a noví organizátoři našeho ochotnického hnutí. Podívejme se třeba na závěry přehlídky ochotníků Pražského kraje. Vystředalo se tu na třech místech 14 nejlepších souborů. Kromě jedné inscenace byly uvedeny samé současné hry naše a sovětské. A co víc: velmi dobré výsledky dokazují, s jakou chutí je soubory studují a jak i ohlas obecnosti drtí na padrt pověru, že o současné hry je malý zájem. Ukázalo se, že zájem o ně je, ale musí to být hry dobré a také jejich provedení musí mít dobrou úroveň. Ukázalo se také, jak soutěž může mobilizovat ochotnické divadelníky a funkcionáře v místech, kde o divadlo byl dosud malý zájem a jak soutěž a výměna představení přináší možnost navázat neformální přátelské styky.

Podobný obraz a dobré výsledky sklízeli všude, kde soutěž nebyla účelem, ale prostředkem, kde soutěže uměli programově a organizačně připravovat, kde ruku v ruce pracovali členové poradních sborů s profesionálními pracovníky domů osvěty a závodních klubů, kde tyto vrcholné akce, které mohou mít nedozírný význam

Ještě v nejednom souboru musí ochotníci pro nedostatek zákulisního prostoru vyrábět a skládkovat dekorace ve stodolách a podobných „skladištích“. Náš snímek zachycuje členy souboru OB Hrádek u Sušice při přepravě kulis. A hrát se bude!

-jš-

pro další rozvoj ochotnického hnutí v okrese nebo kraji, uměli také dále využít ke školení, k hlubokým diskusím a rozborům, k další výchovné práci.

Je ovšem pravda, že na většině těchto přehlídek se z valné části podíleli jen ochotníci z větších souborů a že tedy obraz těchto přehlídek není obrazem celého našeho ochotnického hnutí. Z této skutečnosti, z těchto zjištění a také z celkového zaměření naší pozornosti ve výrobě k zemědělským problémům vyplynul letošní návrh Ústředního poradního sboru pro divadlo, aby byla vyhlášena celostátní soutěž vesnických divadelních souborů. Tato soutěž má posílit společenskou úlohu ochotnického divadla na vesnici, má prohloubit kulturní a společenský život vesnice a zvýšit ideově uměleckou úroveň vesnických divadelních souborů. Má současně obrátit pozornost všech zřizovatelů divadelních souborů, poradních sborů pro divadlo, metodických zařízení k problémům rozvoje, zkvalitnění práce a zlepšení pomoci vesnickým divadelním souborům, zejména souborům méně vyspělým. Počítáme s tím, že v září až listopadu budou probíhat okresní aktivity, dramaturgické semináře, budou organizovány instruktáže, aby do konce února mohla proběhnout okresní kola, do 15. dubna krajské přehlídky a do konce května ústřední přehlídky. Že by všechny tyto akce měly být organizovány přímo na vesnici, že by měly být využity zároveň ke školení režisérů a členů vesnických divadelních souborů — je nepochybné. V této soutěži tedy změní své síly nejmenší soubory. Jím, nositelům kulturního života našich vesnic, jsme zůstali zatím hodně dlužni. Na pomoc rozvoji těchto souborů by nyní měly vyrukovat poradní sbory, přední pracovníci městských souborů, pro ně by měla být pořádána školení a instruktáže. Je nepochybné, že soutěž vesnických souborů, přehlídky vítězů pomohou dohnat to, co bylo zameškáno. K nim tedy obrátíme pozornost v příštím období v prvé řadě. Na nich totiž především záleží, aby dále byla posunována spodní mez braku, na nich záleží, aby vliv na tak širokou obec našich venkovských diváků byl uplatňován v zásadách kulturní politiky našeho státu. Na uměleckém a politickém růstu těchto vesnických souborů nyní záleží nejvíce, protože v nich právě je síla našeho ochotnického hnutí a tyto soubory na vesnici také mohou nejaktivněji zasáhnout do ovlivňování myšlení našich lidí. Na vesnici to potřebujeme jako sůl.

Nikterak to ovšem neznamená, že příští rok nemají naše městské a přední soubory vedle pomoci vesnici jiné úkoly: je tu STM, krajské soutěže, festivaly. Celá práce souboru musí být svědectvím o věrnosti nastoupené cestě. Aby dokázaly svou vyspělost už nejen správným výběrem, ale aby v každé hře uměly dát důraz právě tomu nejpodstatnějšímu v této chvíli. Ano, stávalo se nám, že v některých ochotnických inscenacích se třeba Šafránková hra Kudy kam zvrhla

v pustou frašku, plnou samoučelných legráček, v nichž se utopily všechny problémy dnešního manželství. Ano, stane se, že špatným položením důrazu ze hry plné kritiky společnosti, jako je Jiráskova Samota, uděláme hru jen o manželském trojúhelníku. Ano, stává se, že z bojovné Čapkovy Matky se stane hra, v které vystoupí do popředí mystika. Proto nám tolik musí záležet na tom, jak umí jít soubor za myšlenkou, za obsahem hry, jak politicky domýšlí, co zdůrazňuje a o co tedy představením bojuje. A ne už jen jedním představením, ale o co bojuje celou svou prací, jaký cíl má, jaké dlouhodobé záměry.

Velmi dobře si uvědomujeme, že také my v divadelním oddělení ÚDLT musíme podstatně zkvalitnit pomoc krajům právě v těchto dramaturgických záležitostech. Chceme proto v příštím období zavést pravidelné konzultace a semináře pro metodiky a členy KPS-d na dramaturgická témata, přičinit se, aby metodičtí pracovníci v krajích více znali a mohli zase více sami dále rozdávat. K tomu ovšem budeme muset podstatně zkvalitnit také práci dramaturgické sekce Ústředního poradního sboru, aby se z ní stal okruh aktivních spolupracovníků dramaturga divadelního oddělení. Již v prvním roce práce této sekce se ukázalo, kolik velkých úkolů čeká na řešení. Od probírky her vzniklých od roku 1945 po spolupráci s autory, od přípravy dramaturgických seminářů po přípravu repertoárových listů atd., atd.

Je tedy vidět, že nás čeká hodně úkolů. Není možno je splnit, nebudou-li po boku metodických pracovníků v ústředí, krajích i okresech stát skupiny nadšených ochotnických pracovníků v poradních sborech. Ano, ti se musí stát oporami soustavné péče o soubory, o jejich dramaturgii, o jejich příští umělecký vývoj. Ano, poradní sbory se musí stát ohnisky opravdové aktivní práce. Ano, na velkém pracovním elánu, na odpovědnosti, na práci jednotlivých členů poradních sborů závisí příští vývoj ochotnického hnutí. Co by nám byly platné všechny proklamace o tom, jaké divadlo dnes potřebujeme, kdyby tu nebyla armáda těch, kteří odhalené chyby budou den ze dne napravovat, přinášet nové podněty a sami je uskutečňovat. Myslím, že je správná zásada, kterou si vytkli ochotníci Hradeckého kraje na nedávném krajském aktivu divadelních ochotníků v Jaro-měři, že budeme mít ochotnické hnutí takové, jaké budou okresní poradní sbory. Platí-li to v kraji Hradeckém, platí to v kraji Brněnském, Pražském, Pardubickém, platí to v krajích ostatních dvojnásob.

Před málo dny jsme se dívali se skal u Hvězdy do čarokrásné kotliny — na Broumovsko. Nevěřili byste, jaké úspěchy v divadelní práci v tomto odleh-lém okrese docílili. Divadelní soubory tu bojují se stejnými problémy jako všude jinde, mají tu také dvojí smě-nu, jezdí také daleko do práce. A přes-to málokde bychom našli tak cílevě-domou a intenzivní ochotnickou čin-

Le Sage: Turcaret. Mincův záběr z insce-nace ZK Vagónka Tatra Smíchov

nost jako tady. Za tím vším najdeme soustavnou, dobře plánovanou práci okresního poradního sboru. Tady ne-plní jen formálně úkoly, tady vymýš-lejí metody a způsoby práce, které jsou vlastní a typické pro broumovský okres.

Nebo podívejme se na práci okres-ního poradního sboru v Mar. Lázních. Hlavním obsahem jeho práce je meto-dická pomoc začínajícím souborům. Každý soubor v okrese má instrukto-ra, který pracuje se souborem od vý-běru a rozboru hry až po premiéru. Už první premiéry s touto organiza-ovou pomocí ukázaly, že se znatelně zlepšila náplň, umělecká úroveň před-stavení, ale počal i postupný vzestup ideovosti práce. I z neumělých insce-nací počala jasněji hovořit vedoucí myšlenka hry, protože instruktor do-kázal soustředit všechny síly souboru právě na její vyznění a učil režisé-ra i herce, jak záměrně vést inscenaci k pevnému a jasnému cíli. Za půl roku bylo uskutečněno v mariánskolázeň-ském okrese 171 takovýchto metodic-kých akcí pro soubory.

Snad postačí tyto příklady k tomu, abyste si z Hronova odnášeli vedle ji-ných předsevzetí i to, že budování sí-tě poradních sborů, jejich aktivizace a plné rozvinutí jejich práce je oprav-du podmínkou rozvoje našeho ochot-nického hnutí. Je nesporné, že letošní nástup ochotnických souborů za spo-lečensky potřebnou hrou je také jed-ním z výsledků práce poradních sborů.

Jaké závěry si tedy můžeme udělat z těchto našich úvah? Mělo by to být odhodlání rozbít stereotypnost reper-toáru v dramaturgii našich souborů a dát se na cestu cílevědomého výběru her, osvobodit se od mód, zaměřit po-zornost k vesnickým souborům a po-máhat rozvoji ochotnického hnutí dal-ší aktivizační práce poradních sborů.

Z Hlubučkovy pohádky Tkadlec a dudy v provedení ZK VCHZ Synthesia v Semtíně

ŠŤASTNOU CESTU

Dovolte, abychom se vám představili. Jsme členové divadelního souboru ZK Východočeských chemických závodů v Pardubicích-Semtíně a nadpis článku vás seznamuje s první inscenací, s níž jsme již takřka před třemi lety stanuli před svým prvním obecenstvem. Bylo nás tehdy pár a jádro kolektivu tvořili svazáci, kteří se dostali na prkna za pomoci tehdejšího dramaturga Východočeského divadla Miloše Smetany a Ivana Palce, kterého snad znáte z posledních filmů. Dostali jsme se na prkna, jež znamenají svět — a už se nám z nich ne-

chce dolů, i když potíže vzrůstají úměrně s počtem členů souboru. Nemáme totiž vlastní jeviště a jsme odkázáni na malý sálek místního hostince.

Rozovova komedie pro nás skutečně znamenala „šťastnou cestu“. Byli jsme tenkrát zařazeni mezi soubory kategorie A, ale již v příští sezóně jsme postoupili inscenací Petermannovy hry Premiéra se odkládá a byli vybráni na I. Langrův divadelní Bohdaneč. Atmosféra přehlídky byla pro nás novinkou, vždyť teprve zde jsme měli první možnost srovnat výsledky své práce

s výkony ostatních souborů. Do konce léta jsme ještě stačili inscenovat Petrovičův Uzel a v září 1958 jsme vykročili na cestu do další sezóny. A byla to opět Rozovova komedie, tentokrát Když hledáme radost, s kterou jsme se probojovali z okresního kola na II. ročník Langrova Bohdaneče, oblastní soutěž v Ronově nad Doubravou a konečně na krajský divadelní festival v Ústí nad Orlicí.

Pro naše nejmenší jsme nacvičili pohádku K. Hlubučka Tkadlec a dudy. ZK Tesla Pardubice nám umožnil dvě představení ve svém Divadle mládeže. Při druhém představení se nám stala příhoda, která nás poučila, že děti jsou diváci pozorní, vnímaví a citliví. Přišlo totiž ještě jednou několik pánů kluků, kteří už viděli první vystoupení. Na scéně se objevil tkadlec ve starých záplatovaných kalhotách, přestože měl mít, díky Rýbroulově štědrosti a čarodějným dudám, kalhoty zbrusu nové. Zapomněl se totiž převléci — a že prý děcka stejně nic nepoznají. Ale ouha! Přijde na scénu a spustí svůj monolog o tom, že už má teď všeho dost a nemusí hrbít hřbet u stavu. A vtom se z hlediště ozve: „Jen nepovídej, máš záplatované kalhoty a máš mít nové!“ — Náš tkadlec byl starý ostrýlený ochotník a přesto se mu zježily vlasy a na čele vypstal pot, jak se styděl.

Tak jsme se naučili děti nepodceňovat, práce pro ně se nám líbí a už pro ně nacvičujeme novou pohádku. Na dospělě také nezapomeneme — vždyť v nastávající sezóně oslavíme nejen třetí výročí založení souboru, ale i padesáté představení.

VESNÍČTÍ OCHOTNÍCI DĚKUJÍ PROFESIONÁLNÍM UMĚLCŮM

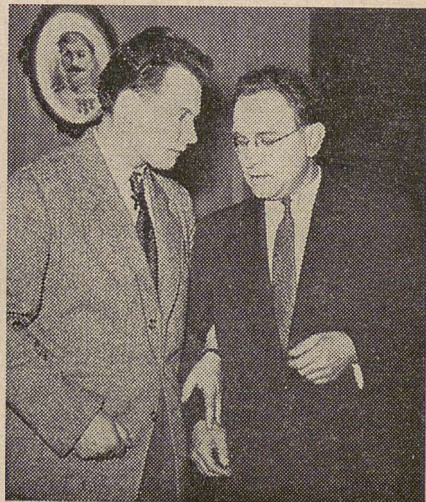
Také my, vesničtí ochotníci, chceme dát lidem to nejlepší, chceme, aby se nejen pobavili, ale také poučili, aby odcházeli z představení s pocitem pěkně prožitého večera i s myšlenkami a problémy, jimiž se ještě dlouho budou zabývat. Ale jak je často pro nás těžké vybrat hru, jak ještě těžší jít při nácviku správným směrem! Musíme se učit.

Odbor školství a kultury rady ONV v Bystřici n. P. pro nás v říjnu uspořádal vesnický kurs v překrásném prostředí dětské zotavovny na Bystřicku. Nejdříve jsme probírali organizační záležitosti soutěže a zvolili z nejzkušenejších ochotníků poradní sbor. Odpoledne za námi přijeli členové Mahenovy činohry v Brně, dramaturg Srna a režisér Sokolovský. První nám ve svém referátu uvedl celou řadu her klasických i nových, hlavně méně známých, které bychom mohli hrát. Vyprávěl nám o těchto hrách, jejich stupni obtížnosti, jejich problematice a hlavních myšlenkách. Potom nás soudruh Sokolovský velmi poutavě seznámil s různými způsoby režie nejlepších sovětských i našich režisérů a dal v živé besedě velmi cenné rady našim ochotnickým režisérům. Druhý den mezi nás přijela herečka M. Pavlíková a zasloužilý umělec F. Šlégr. Vyprávěli, jak oni studují role, předvedli ukázky ze své činnosti a ochotně zodpověděli všechny dotazy. Posledním bodem programu byla škola maskování.

Nejvíce nás potěšila milá ochota všech přednášejících, jejich slib, že přijedou do různých obcí našeho okresu a poradí nám při nácviku. I písemně se na ně můžeme obrátit o radu. Odešli jsme z kursu všichni bohatší a s hřejivým vědomím, že profesionální divadelníci si váží naší práce na vesnici, uznávají, že i v ní je kousek umění, že činem prokázali kladný postoj k ochotnickému divadlu a jeho velkým tradicím.

F. MIČÍNOVÁ, Vír na Mor.

V. Rozov: Když hledáme radost. Fjodor (B. Zachoval), Leonid Pavlovič (V. Palásek). Soubor ZK VCHZ Synthesia v Semtíně

PRAŽSKÝ DIVADELNÍ PODZIM 1959

PAVEL GRYM

Plány, s nimiž vstupovala divadla do nové sezóny, nechávaly řadu vyhrazených okének pro původní hry, na kterých autoři teprve pracují. V době, kdy toto píšeme, má před premiérou nová hra Dietlova a Cachova, očekává se hra Pavlíčkova, Stehlíkova, Kohoutova, Drdova, ohlášena je nová hra Kainarova a Jelínkova. Již počátek sezóny přinesl dvě premiéry původních her s aktuálním námětem. Rozvinula se nad nimi živá diskuse, jak si ostatně zasloužily, a v jejich stínu zůstalo několik představení, která by si jinak činila nároky na důkladnější zhodnocení.

Realistické divadlo uvedlo dvě přeložené novinky: Coleovu hru „Květy a kořeny“ s námětem boje proti otrokářům a Ugrjumovovu vaudevillovou komedii z divadelního prostředí „Křeslo č. 16“. Další sovětskou novinkou byla dramatizace Ilfova a Petrovova románu „Zlaté tele“. Ani Macháčkova dobrá režie a výtečné herecké výkony v Divadle komedie nemohly však zachránit dramatizaci, která z knihy vymjula jen vnější děj a byla donucena vypustit základní epické pasáže tohoto mistrného satirického románu. Dürenmattova „Návštěva staré dámy“, kterou uvedlo divadlo ABC, je obvyklým ponurým obrazem světa, s jakým se setkáváme v západní dramatice. Neutěšená historie, naplněná hořkostí a melancholií, je obrazem rozvratu, který s sebou přináší peníze. V tom, že autor nesouhlasí s morálkou, již vylíčil ve své hře, je pozitivní smysl této komedie, která sama o sobě kladné východisko nehledá a nenachází. Libeňské Divadlo S. K. Neumanna potěšilo diváky svým Klicperou. Režisér Podhorský inscenoval „Zlého jelena“ v plném původním znění. Bez parodičnosti a bez zvláštních režisérských experimentů, veden citlivě vkusem vytvořil z Klicperova originálu velmi živé představení a odhalil sílu původního textu.

Z mimopražských novinek zaujala především tragikomická hra J. M. Simmela „Spolužák“, uvedená v Plzni.

A konečně dvě nové hry mladých českých autorů, Topolův „Jejich den“ a Daňkův „Pohled do očí“. Topolova hra má nesporné příběženské rysy s dramatikou Čechovovou, Šrámkovou, Hrubínovou. Chce ukazovat cestu k lepšímu, plnějšímu životu. Autor se zadával do všedního života kolem nás a vybral si z něho několik drobných, nikoli však bezvýznamných konfliktů. Nejde v jejich řešení až do důsledků. Často se spokojí s náznakem, s náladou, s celkovým obrysem. Domyslit, dotvořit jeho postavy do vyhraněné podoby zůstává na herci, režisérovi, výtvarníkovi. Topolovi stačí krátký dialog, náповěď problému, a v oka-

mžiku, kdy čekáme jeho další rozvíjení, uchýlí se autor k náladovému intermezzu. Sklon rozehnat přesně zahrocenou scénu impresionistickou náladou a tak trochu zamlžit její vyznění jsme již ostatně autorovi vytýkali. Stěží je však pochopitelné, že právě technická stránka hry byla Topolovi vytýkána jako promyšlená, ba rafinovaná stavba, do níž autor vložil problémy až dodatečně — jako by šlo o rutinovaného autora, který na požádání vysype řemeslně dokonalou hru o jakémkoliv problému, jakoby pro Topola byla hra matematickou rovnicí, do níž lze dosazovat jakékoli neznámé. Jsem přesvědčen, že forma nebyla pro Topola zásadní otázkou: bezprostřednost hry i některé její nedostatky vyplývají podle mého názoru právě z toho, že Topol promluvil naprosto spontánně o věcech, které pro cítil. Jistá závislost na předchůdcích je dost pochopitelná právě u autora, který v „Jejich dnu“ napsal svou druhou hru a svou první hru se současným námětem.

Topol prý ve své hře neřeší žádný problém anebo jen takové problémy, které si nezaslouží pozornosti. Nebo problémy, které dnešní mládež nemá a které jí autor jenom připsuje... Topol opravdu neřeší žádný světový problém. Není však problémem vztah dvou mladých lidí, kteří mají pochybnosti o jeho pevnosti? Není problémem vztah dětí k rodičům, kteří často (jako i v tomto případě) svazují mládí do úzkých doktrin své samolibosti a omezují jeho rozlet? Není problémem vztah dětí k rozvedeným rodičům? Nejde jen o mládí. Právě tím, že příběhem mladých kritizuje Topol jednání prostřední generace, ukazuje, že chápe otázky v jejich plné šíři. Problémy jeho hrdinů jsou záležitosti každodenního všedního života. Není v nich patos velikosti. Ale což není nutné řešit i tyto otázky, což není nutné žít odpovědně a zdravě? Domnívám se, že právě k tomu Topolova hra vede a proto ji také přes jednotlivé výhrady považuji za pozitivní čin.

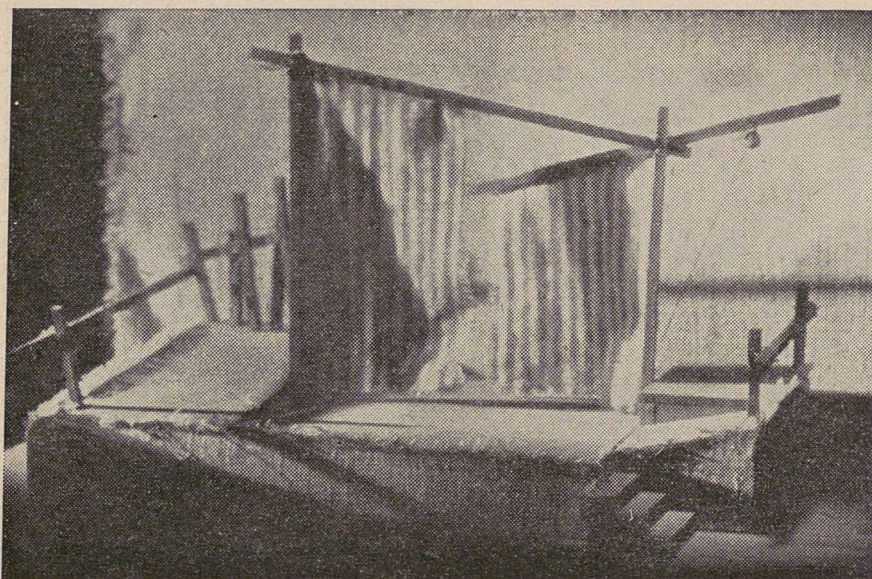
K provedení Topolovy hry v činohře Národního alespoň krátce: mladým hercům se opět jednou podařilo zahrát mladé. Herecky je představení „Jejich dne“, vedené citlivě O. Krejčou, celkově na velmi dobré úrovni a výkony B. Záhorského, V. Matulové a M. Nedbala patří ke krásným a psychologicky plným studiím dnešních lidí, jaké denně potkáváme. Proti duchu hry však jde Svoboda ponurá scéna, jejíž statický i kynetický polyekran jen na dvou či třech místech přímo podporuje děj. Ponuré ovzduší černého horizontu dodává Topolově hře zbytečně tragický nádech. Scény z interiéru ostatně dokazují, že Topolova hra má nejlepší oporu v praktickém

O. Daňek: Pohled do očí. V inscenaci Realistického divadla E. Klepáčová jako Olga a J. Vinklár jako Martin

řešení, které diváka neodvádí svou technickou novostí od hereckých výkonů, ale dovoluje mu plně se vcítit do obsažného textu.

Daňkův „Pohled do očí“ se zabývá vážnějším problémem. Jde o otázku, odpovídá-li život dnešní mladé generace životu otců, kteří svou prací a svými oběťmi připravovali dnešní společnosti snadnější cestu. Autor klade otázku konkrétním příběhem: mohla by se mladá úřednice Olga podívat zpřímá do očí svému otci, který obětoval svůj život za lepší budoucnost? Ve hře se prolíná problematika dnešní mládeže s retrospektivou, která ukazuje život Olžina otce. Přímá konfrontace je provedena střídáním různých časových momentů, jak se v Olžiných vzpomínkách a ve vyprávění těch, kteří se na jejího otce lépe pamatují, v úryvcích rozvíjí děj více než dvaceti let. Hra, rozdělená do desítek krátkých záběrů, je spíše filmovou reportáží, a jediným prvkem, který tuto volnou konstrukci váže dohromady, je naléhavá otázka, prolínající všemi výstupy. Daňkova hra, zaměřená ke konkrétním faktům, nemá básnivost hry Topolovy. Klade však závažnou a aktuální otázku a nelze se proto divit, že si přes svou inscenační náročnost získala pozornost hned několika divadel, na jejichž scéně se v této sezóně objeví. Je opravdu obtížné spojit všechny úryvky v jednotlý proud. Postavy Daňkovy hry jsou hereckými etudami na skrovné ploše. Několika slovy, několika gesty musí herec obsáhnout celý charakter a úzce vymezenou funkci spolutvůrce děje. Režisérovi R. Vedralovi a hercům pražského Realistického divadla se to v podstatě podařilo. Dvořákova scéna se musela hře přizpůsobit projekci, která se již stává chorobou našeho současného jevištního výtvarnictví.

První jevištní výprava A. Calty — pásma poezie Lásky a smrti v režii M. Horníčka, Divadlo mladých, Plzeň 1941

Jedním z pokrokových souborů, které byly oazou v poušti ochotnických spolků za první republiky, byl Studentský avantgardní kolektiv v Plzni. Z něho vyšla řada známých profesionálních umělců — Felix Le Breux, Liibuše Sobotová, Marie Marešová, Jaroslav Kašpar, Miroslav Horníček, Oldřich Musil, Miloslav Zachata — a Antonín Calta, výtvarník, u něhož právě sedíme v kanceláři Divadla Jiřího Wolkra.

Jak se tehdy v Kolektivu pracovalo?

Dělali jsme si všechno sami. Vařilo se z vody, i reflektory jsme měli vlastní výroby — dřevěné a přece docela dobré. A myslím, že na toto divadlo nikdy nezapomenu. Často jsme dělali večery poezie. Nevím, zda ještě v Kolektivu nebo už pod změněnou hlavičkou Divadlo mladých vznikla

tehdy velmi úspěšná inscenace Hadriána z Římsu. Museli jsme totiž na sklonku republiky odstranit z názvu právě ono „avantgardní“; tehdejší veřejnosti to znělo velmi nelibě.

Po okupaci se Kolektiv rozpadl. Nejříve jsme se pokoušeli získat pro sebe bývalé Německé divadlo (v revoluci jsme o ně bojovali, pamatuji se, že tam střílel Jarda Kašpar), udělali jsme několik večerů poezie, nejvýznamnější byl S. K. Neumanna. Plzeňské divadlo nám udělalo čaru přes rozpočet, budovu převzalo a s budovou také nejnadanější z členů kolektivu — L. Sobotovou, J. Kašpara a M. Marešovou.

Miroslav Horníček a já jsme už v okupaci byli angažováni plzeňským divadlem. Tam také tehdy režíroval Alfred Radok pod krycím jménem Vladimír Bureš (myslím, že se o tom ani neví).

VÝTVARNÍK

který tvoří pro mládež

Hovoříme

s jevištním výtvarníkem

ANTONÍNEM CALTOU

Vladimír si vypůjčil od Šmerala a Bureše od Marie Burešové. U něho jsem pracoval — pokud si vzpomínám na nejvýznamnější z inscenací — na Hauptmannovi, Před západem slunce a Goldoniho-Hlávkově Benátské maskarádě (v roce 1942). Pak tam přišel Zdeněk Hofbauer. Byl angažován jako herec, ale brzy se dostal k režii.

Hofbauer — to byl „váš“ režisér?

Byl to výborný divadelník. Zvláštní je, že sám výtvarnou fantazii neměl. A přece se výtvarníkovi vedle něho výborně pracovalo. Dovedl o hře vyprávět tak, že probouzel mou výtvarnou fantazii. V Plzni jsme mimo jiné inscenace vytvořili spolu Fuente Ovejuna. Hrál se po osvobození s velkým ohlasem. Za Hofbauerem jsem také odešel v roce 1947 do Ostravy, po sezóně jsem se vrátil zase na dva roky do Plzně, pak jsem ještě studoval výtvarnictví na AMU u Tröstra, v padesátém druhém jsem byl v Teplicích. Od roku 1953 jsem v Divadle Jiřího Wolkra. Plzeňské divadlo mně, jako tehdy velmi mladému výtvarníkovi, dalo výbornou průpravu. Za rok se udělalo 35 inscenací (činohra, opera, opereta, balet) a z toho jsem 25 děl sám. Dekorace se vyráběly většinou ze starých věcí a tak Syngeho Hrdina západu dosáhl (dnes pohádkové) výše nákladu — 68 Kčs.

Jaký je rozdíl mezi výpravou pro dospělého diváka a výpravou pro mládež?

Mluvili jsme o tom před rokem v Ostravě na sjezdu mládežnických

Synge, Hrdina západu (Krajské oblastní divadlo v Plzni 1946, režie St. Vyskočil)

divadel. Výprava má být barevnější, zajímavější, dynamičtější, má mít určitý rámec a hrací plocha musí být víc přiblížena divákovi — vysunuta kupředu. U scény, oprostěné od dekorací, se musí dbát na to, aby tu nebyla velká mezera mezi náznakem scény a naturalismem rekvizity. Mnohaobrazová hra musí být vyřešena tak, aby mezi jednotlivými scénami nevznikaly pauzy. Každá pauza vytrhuje děti ze sledování děje. Často se o scéně radím s pedagogy, ale nejlepším poradcem je můj osmiletý syn.

Zkoušíte také nové materiály?

Máme například paruky z novoduru. Plastické detaily scény děláme většinou z nových hmot, nejlepší je novodurová folie 05, výborný je polystyren. Klasické materiály — papír, juta a sláma — se totiž velmi rychle opotřebují. Nové materiály jsou prakticky nezničitelné. Vyrobili jsme si z novoduru kamínka, uvnitř je červená žárovka. Dokonale vytvářejí iluzi rozžhavených kamen. Bohužel, barva nám časem oprýskává — ale to snad chemici také brzy vyřeší.

Hauptmann, Před západem slunce. Plzeňské divadlo 1943, režie A. Radok

Je dítě konzervativní divák nebo dovede pochopit výtvarný experiment?

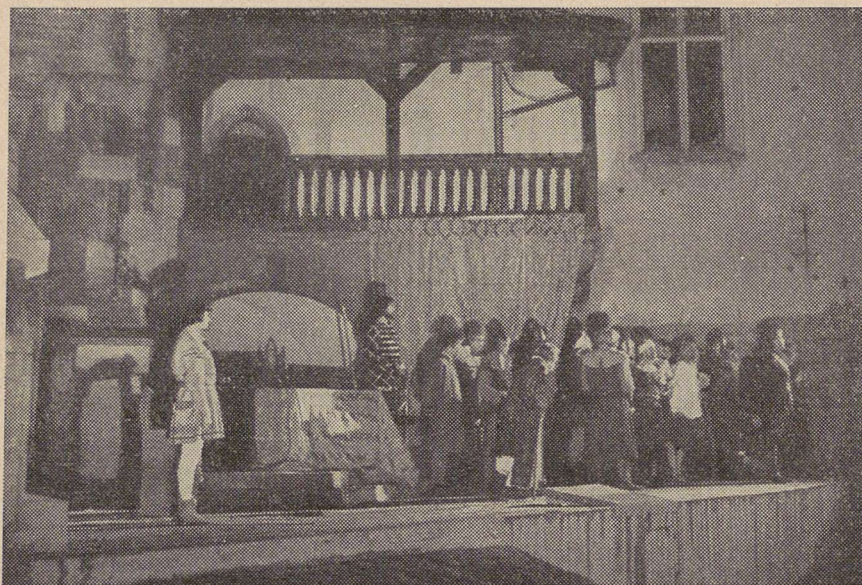
Někdy reaguje docela nezvykle, má svůj druh humoru. Novoty přijímá samozřejmě, dokonce je vyžaduje. Proto by se mělo v každé inscenaci využít (podle povahy) moderních výrazových prostředků. Pracujeme teď více s projekcí (například u Zrotalovy hry Co

kamera neviděla), vyrábíme si sami projektory. Projekce je pro nás stále problém technický.

Myslím, že výtvarník divadla pro mládež musí umět probudit fantazii diváka, ale přitom velmi bedlivě dbát na pravdivost detailů. Dítě neodpouští výtvarnou nedomyšlenost a nedostatek smyslu pro realitu. DD

Návrh k dramatizaci Polevého, Příběh opravdového člověka. DJW v Praze 1958, režie Vl. Adámek a Eva Šmeralová

Kutnohorská reportáž

SLÁVKA DOLANSKÁ

*Kutnohorští ochotníci hrají Jiráskova
Jana Roháče v originálním prostředí
Vlašského dvora*

Rozjeli jsme se tudorem po kutnohorském okrese, který ještě žil ve znamení události narození čtyřčat. Za čtyřčaty jsme nejeli, zajímaly nás věci dospělých: jak vypadá kulturní život na vesnici a jaké jsou tam podmínky pro ochotnické divadlo.

Shodou okolností první zastávkou byly Červené Janovice, kde právě okresní inspektor Josef Dvořák a ředitel kutnohorského domu osvěty s. Kouba prověřovali činnost kulturní komise. Nebylo co prověřovat, protože kulturní komise tam neexistuje, tajemnice místního národního výboru Anna Chroustová je ve funkci teprve pár týdnů a všechno, co s kulturou úzce nebo vzdáleně souvisí, je naloženo na bedra Jiřího Součka, správce

osvětové besedy, a Václava Pokorného, ředitele školy. Jak vypadá pak skutečnost, dá se říci několika větami: Červené Janovice mají asi 600 obyvatel. Ochotnický soubor tu existoval naposled před deseti lety, od té doby tu není nic. Loutkářský soubor má krásnou scénu, spoustu loutek, 26 členů, ale rok už nic neudělal. Jsou tu společenské organizace? Samozřejmě — Červený kříž, Požárníci, Sokol, Výbor žen, ČSM. Červený kříž pořádá alespoň zdravotnické přednášky, ženy se zúčastňují příprav všech oslav a šijí kostýmy pro loutky. Ostatní organizace, pokud se týká kulturní a osvětové činnosti, spí. Říká se tomu pasivní přijímání kultury; i to pod ostřejším pohledem neobstojí. Klesá návštěva filmových představení. — Odjížděli jsme smutně, jen se sliby, že se to všechno zlepší. Poslední pohled padl na barevného sádrového trpaslíka na rybníčka na náměstí. Takovou „kulturní památku“ bychom v Červených Janovicích rádi oželeli.

A teď si představte, že jsme přijeli do obce, která má 82 obyvatel, patnáctičlenný ochotnický soubor, dva režiséry a staví si kulturní dům! Jmenuje se Březová a je svým způsobem raritou mezi vesnicemi. Má skvěle vybavenou požární stanici a její zemědělské družstvo nese název JZD Čs. sboru požární ochrany. A jako to na vesnici bývá, má pracovníka, za kterým jde celá vesnice. Jmenuje se Miroslav Oliva a je tu vším: stavitelem, zedníkem, požárníkem, správcem osvětové besedy, režisérem. Jednoduše, ale velmi chytře promyšlený kulturní dům bude skutečně kulturním střediskem obce. Je tu vzorně vybavená jídelna, kuchyně JZD, sál s televizorem, pamatováno je nejen na jeviště, ale i na odkladní plochy pro kulisy, šatny pro obecnstvo, pro herce, nahoře je místo pro knihovnu souboru, zvlášť je vzorně vybavená klubovna. Všude je čisto, každá organizace musí propůjčenou místnost po sobě uklidit. A myslím, že právě tady, v tom ukázněném vztahu ke společnému majetku je základ ke

zdravé kultuře na vesnici. Z takové vesnice se nemusí odcházet do světa „za lepším“.

Večer jsme se podívali na tři soubory kutnohorského domu osvěty. První soubor, známý ze všech přehlídek, i z Hronova, zkoušel právě Simonovův Cizí stín. Připravuje hru k výročí Říjnové revoluce. Režisér Jan Pospíšil zkouší na jevišti v mrazivé zimě. Hra je už naaranžována, procvičují se jednotlivé obrazy. Kostrbatý překlad se těžce zvládá, zkouší se znova a znova, až se před námi ochotníci mění v postavy — Vl. Samek v Okuňeva, R. Krejčíková v jeho ženu, V. Hlavatá v energickou Olgu. Kdo právě nezkouší, utíká se ohřát do klubovny ke kamnům. Shora zaznívá klavír a zpěv sboru. Nacvičuje se Piskáčkova opereta Tulák.

Nejmladší soubor osvětového domu tvoří mládežníci pod režisérem Lubinou. Mají výbornou konferenciérku, malou černovlásku se stříbrným hláskem a sympatickým úsměvem. Pořád mají většinou sestavený ze scének Osvětové práce, z „Večerů pod lipami“. Jejich satira si nejvíc všíká vesnice. Krátké scénky jsou velmi dobře režijně pointovány, mají vtip a spád. Objevujeme tu čtyři výjimečné talenty, ale obdivujeme nejvíc pedagogickou práci režiséra, který dovede určit každému zajímavý herecký úkol a udržet celý soubor v příkladné kázní. Zkouší se s chutí, vesele. V pořadu nechybí ani zpěv — slyšeli jsme dobré dívčí duo, které zpívá národní písničky.

Všechny tři soubory domu osvěty mají dohromady 70 členů. Myslím, že toto rozdělení do tří souborů (které ovšem není přesně vymezené, některé členy jsme viděli pracovat hned ve dvou skupinách), je velmi zdravé. Každý tak může najít úkol přiměřený jeho schopnostem, naučí se nejen pracovat na roli v celovečerní hře, ale získá i zkušenosti z estrády, která má přímý styk s obecnstvem, v operetě má odborné hudební vedení. Potěšilo nás, že osvětový dům si dovedl získat mládež a že — i když pomineme dobré

Zkoumavý pohled režiséra Jana Pospíšila na zkoušku Cizího stínu

umělecké výsledky, kterých se dosáhlo — především jí dal základ k utvoření zdravého, mladého kolektivu. Snad by se to tak mělo dělat ve všech místech — přestat s kázáním o zkaženosti mládeže a snažit se raději k ní najít cestu, naučit ji nejen přijímat, ale i dávat ušlechtilou zábavu.

Petrovice II-Losiny je vesnice, kde duší kulturního a veřejného života v obci je řídící učitel Antonín Komrs. K němu se chodí pro radu, z jeho podnětu se také začal stavět v akci „Z“ kulturní dům s počáteční částkou 7200 Kčs a se závazkem 2500 brigádnických hodin, který už byl překročen. Ze sousední obce sem JZD přivezlo kameny a pomáhá stavět, pracuje tu jediný vyučený zedník, předseďa MNV Vladimír Rak — a pak samozřejmě všichni v obci, kteří mají zdravé ruce a nohy. A dokonce i Antonín Komrs, který má zdravou jen jednu nohu, druhou si pořádně natloukl s kluky na fotbale. Chodíme po stavbě po úzkých, viklavých prknech a namáháme se vidět tu budoucnost, o níž tady nadšeně mluví soudruzi Komrs a Rak: sem přijdou parkety, tady bude velké jeviště, vedle sálu bude přísálí, oddělené skládacími dveřmi, které se otevrou na tancovačkách. A budou se sem sjíždět z okolních obcí, kde se v dohledné době ještě na kulturní dům nemožou. Nemyslete si, že teprve teď tady začínou ochotníci pracovat, když budou mít ideální podmínky. Hraje se tu dávno a dobře. Naposled největšího úspěchu dosáhla Selská láska, která zvítězila na okresní přehlídce vesnických souborů v Kácově. Děti mají svůj soubor, hrají pohádky (například Pohádku o domečku na paloučku). Teď chtějí ochotníci sehrát „něco veselejšího“.

S obavou čekám, co to asi bude (to úsloví „něco veselejšího“ bývá v dramaturgii vždycky kámen úrazu), ale opravdu nechť hrát Seděla pod borovičkou, jen Petrovičův Liják. Velký úspěch tu mělo Šafránkovo Kudýkam? (a kde nemělo?) — a při té pří-

ležitosti si myslím, že by takových veseloher mohlo být více, braku by ubývalo rychleji. Obec Petrovice II. se honosí i periodickým tiskem, pravidelně tu vycházejí místní noviny. Stojíme a mluvíme před novostavbou tak dlouho, až je nám přece trochu trapné, protože vedle té naší „exkurze“ starý děda statně prohazuje písek sítím — a my stojíme a díváme se, jak té hromady písku ubývá. Nakonec se zastavíme ještě ve škole, kde se s kulturou vůbec vždycky začíná. Je to stará budova z roku 1866, s dřevěnými schody a staromódními okny, ale do běla vydrhnutá (uklízí paní řídící), kolem dokola obklopená zahrádkou se spoustou květin. Škola — jednotřídka — má výborně pracující mičurinský kroužek. Odborně to posoudit nemůžeme, protože vždycky, když chceme zjistit nějakou rostlinu a neopatrně proneseme vlastní úsudek, vyklube se z toho vždycky něco docela jiného. Obrovské tykve našťastí poznáváme. Ve třídě je právě hodina matematiky. Děti sedí v lavicích odstupňovaných podle velikosti, jsou tu prvňáčkové i kluci už ostřílení.

Další zájždka je zase do školy-jednotřídky v Polipsích, kde je vzorně zařízené kino s promítacím přístrojem. Ale ochotníci tu nejsou a tak poslední a hlavní zastávka je až v Sázavě.

Sázava má starou kulturní památku — sázavský klášter — a novou, protože se tu právě dostavěl krásný kulturní dům. Tak pěkný, že i Pražákům nezbyvá, než závidět. Postavil ho závodní klub n. p. Technické sklo. Před vstupem máme malé zdržení, protože mužští průvodci se zastavili u pěkných a čilých brigádníků. Pár vtipů a současně poklon jim přišlo draho, protože v tu chvíli mají v rukou plně naložený trakař s hlínou a nastupují k akrobatické jízdě po dlouhých prknech. Kolo trakaře jedno prkno rozštípl a ne a ne se pohnout dál, k velkému gaudiu přihlížejících. Nakonec se celá naše skupinka ještě s posměchem v zádech, ale bez úrazu dostala do sálu. První dojem byl, že jsme se měli raději vyzout z bot nebo jen nakukovat škvírou ve dveřích. Všechno se tu blyští novotou, všude leštěné dřevo, moderní lampy, veliký sál, krásně zařízené šatny se zrcadly, stolečky, příručními lampami, klubovna s blahobytnými křesly — všechno nové jako na výstavě. Na jevišti se staví, na rampě se zkouší sólový tanec do obrazu Zuliky — připravuje se zkouška na Strakonického dudáka. V neděli 25. října je slavnostní představení na otevření kulturního domu. Čeká se na Dorotku a v této čekací lhůtě vyzpovídáme vedoucího souboru Šrámka a režiséra Polesného a dozvídáme se, že soubor má čtyřicet členů, z toho 30 je takový stálý ochotnický kádr. Na Strakonického dudáka měli 35 zkoušek. K 15. výročí republiky chtějí hrát Stehlíkovu Mordovou roklí, je v plánu Taková láska, Řezáčové Jana, Borova dramatizace Zuzana Vojřířová, zkouší se Fikerův Padělek. V souboru pracují tři režiséři a všichni studují v dálkovém režiséřském kursu ÚDLT. Chtějí na zkouškách pracovat s mag-

Stavitel, zedník, správce kulturního domu a ochotník Miroslav Oliva

netofonem (ideální detektiv na přehřesky proti jevištní řeči). V souboru zaměstnávají i začátečníky, například Dorotka je na jevišti poprvé.

A začíná se zkoušet. Ve výpravné, vkusné scéně se objevuje Koděra a Šavlička, oba rutinovaní herci, a Šavlička dokonce pěkně zpívá. Švanda překvapuje bohužel už dlouho neslychanou čistotou dikcí a sympatickým projevem, Kalafuna se nápadně tlačí k pravé straně, kde je ukryt napověda. Režisér Polesný se mění v sukovitého Trnku, roztomilá Dorotce ještě jevištní nezkušenost svazuje pohyb. Na všem je vidět pečlivá příprava a hluboké porozumění duchu díla, jeho srdečné lidovosti, kterou si ochotníci opravdu nemusejí chodit okukovat do profesionálního divadla. A tak tento poslední dojem z Kutnohorska, který si odvážíme, podporuje optimistické naděje v ochotnické divadlo, které na vesnici přestává živořit a začíná žít.

Boří „idylku“ vesnických sálků v začouzených hospůdkách a vytváří nebo pomáhá vytvářet divadlu skutečně důstojné, kulturní prostředí. Vesnice začíná ctižádostivě dohánět město. Tady jsme si právě uvědomili moudrost rozhodnutí, aby letošní soutěž zvýšila aktivitu vesnických souborů. Skokem se zlepšily materiální podmínky života na vesnici; kultura nesmí zůstat pozadu.

Je samozřejmé, že výsledky, kterých kutnohorský okres v ochotnickém divadelnictví dosahuje, nejsou živelnou náhodou. Za vším je vidět práce okresní poradny a poradního sboru, dny, večery a nastavované noci, které tu ochotnickému divadlu věnuje metodička Vlasta Pázlerová, okresní inspektor Dvořák a ředitel Domu osvěty Kouba — naši ochotníci a obětaví průvodci. Ale to je už konečně staré pravidlo, že divadlo bezohledně vyžaduje každou hodinu volného času, i toho bezpočtu „herců z libosti“. Přejeme Kutnohorsku, aby za celou tou mravenčí prací přišly velké výsledky.

Švanda (E. Kuna) a Dorotka (J. Prokopová) ze Strakonického dudáka v provedení ZK Technické sklo, Sázava

Z TAJŮ REDAKČNÍ KUCHYNĚ

Tato schůze redakční rady byla neobyčejně živá, plodná a agilní, jako všechny předchozí. Vedoucí redaktor byl ve velmi dobré formě a podle pečlivě připraveného tematického programu čile rozdělil úkoly jednotlivým členům redakční rady, kteří je s odborně předstíranou pílí přijímali. Až do posledka se mi dařilo tvářit se tak, že vedoucí redaktor, holoubek milý, si mne nevšiml. Pomalu se chýlilo k obědu. Náhle hluboké zřítelny vedoucího redaktora spočinuly na mě tváří, jejich pohled zjihl. Vedoucí redaktor oslnil přítomné dalším iniciativním nápadem.

„Neobyčejně,“ pravil významně, „zpestří stránky našeho časopisu a poučí naše čtenáře, rozebereme-li práci souboru nikoliv nejlepšího a nikoliv nejhoršího. Tak něco uprostřed. Vezmeme takový soubor pod lupu.“

Zasloužilý člen red. rady se omluvil naléhavou prací a odešel. Pozůstalí členové red. rady se jali živě souhlasit s předneseným námětem a vedoucí redaktor se nadějně zadíval na mne. Očekával, že se k zvládnutí tohoto úkolu přihlásím sám ze sebe. Všichni se na mne otočili a úsměvy, povzbuzující grimasy a jiné posunky se na mne jen hrnuly.

Nezbývalo nic jiného.

„Ano,“ pronesl jsem nakrápě. „Jenom bych prosil, aby to nemuselo být z rodného města či okresu, přátelé draží...“

„Jo, jsem tušil,“ zahučel jeden vyšší funkcionář.

„Tak já si to promyslím,“ zapípal jsem omluvně. Redaktorka si to zapsala do bloku. Byl jsem v tom.

Tolik na vysvětlenou. Ochotníci draží, rodní, jdu na vás s lupou ne proto,

že bych si to byl sám zamluvl!
Omluvte člověka! Časopis klade často těžké břímě na bedra!

aneb

Tohle mi napadalo ve vlaku a saze, hojně dopadající porouchaným okénkem na můj vlas, mi připomínaly popel, padající na hlavu kajčnickovu. Pak jsem se vzmužil. Vezmu já lupu a podívám se na soubůrek, podívám, mnohé poučení skytnu ostatním, na chyby upozorním, klady vyzvednu,

Všem dopisovatelům Ochotnického divadla připisuje člen jeho redakční rady Jan Vacák

zkušenosti zobecním. Jeden soubor za druhým defilovaly pod obrovskou lupou, kterou si můj duševní obzor imaginativně vytvořil.

Ne, soubor „Medium“ nebudu lupati. Jednak by to rozezlílo přítelkyni Miladu, která je jeho čelnou členkou, a jednak doufám, že mi budou hrát jednu hru, kterou — ostatně, to sem nepatří... Snad takhle soubor „Divadlo člověka“ — sajra, to je nápad, tam by bylo látky — ačli — ovšem — hráli teď tak pěkně v soutěži... Ne. To by nebylo to pravé. Je nutno najít takový soubor, který zanedbává — Stůj! Lze-li? Jakkak, holátko, bys mohl o některém souboru napsat, že zanedbává? Ach ouvej! Neodradil bys takový soubor od účasti na festivalech? Nenapsal by takový soubor prudce rozhořčené lamento do téhož časopisu? „Když zanedbáváme, tak tedy zanedbáváme, ale důsledně!“ Slyšíš ty hlasy?

Schoulil jsem se na sedadle, takže vedle sedící paní se mě účastně zeptala, jestli se stravuji v závodní kuchyni, a naproti sedící živiální cestovatel mě laskavě upozornil, že „tam“ už zase neteče voda. Zašeptal jsem jim své díky. Co oni, dobrodějové, vě-

dí o potížích cesty do souborové duše?

Ano — soubor družstva „Hoblo-dřev“! Ano, tam zanedbávají péči o dorost! Tam drží své obory kmeti a starší dámy! Tam hraje dudáka Švandu šedesátiletý mim a skřítko Puka paní, která maturovala v době sarajevského atentátu. Mladí lidé marně v hustých houfcích obcházejí klubovnu tohoto souboru, odkud se ozývají bouřlivé hlasy bardů, volající drtivě a nesmlouvavě své: „Koně! Království za koně!“ nebo „Haničko! Materidouško!“ Marně se tyto houfci mladíků a dívek dožebraávají aspoň malé role. „Není malých rolí!“ zahlaholí jim odezvou a stříbrem prokvetlé hlavy rády a obětavě na se nadívají rzivou paruku Kiliánovu nebo zlatotřpytné vrkoče Maryšiny. Ano, sem zaměřím lupu. Ovšem — ouha, pane Krakonoši, předseda souboru chodívá na pivo s dědečkem metodika LUT. Ovšem, ovšem,

SOUBOR POD LUPOU

nerad bych ho zarmoutil, věru nerad. A pak — mám těch nepříjemností takhle dost. Konečně — to není typický soubor, že ano — a vůbec.

V tom případě pak zbývá soubor ZK Obchodu trumpetami. „Hoj, to by bylo něco, něco,“ zapěl jsem sonorně s Kecalem, takže slečně u okna se rozbrečelo dítě, do té doby pokojně rozpatlávající nanuka na kalhoty naproti klímajícího duchovního. Soubor Obchodu trumpetami nedbá dramaturgie! Jeho repertoár se zásadně skládá ze starožitností! Považte, Ibsen je pro ně příliš moderní. Moliéra hrají s rezervou. Aristofana si upravili a místo „Žáby“ dali na plakát „Dívky“. Pardon! Od žoviálního pána jsem si vypůjčil dvě Algeny. Děkuji! Ano, trochu mě bolí hlava. Ovšem v souboru Obchodu trumpetami hraje přítelkyně mé ženy a její strýc je švagrem uje dramaturga jednoho krajského oblastního divadla. Ano, nač si mám já dělat špatnou firmu? Kdo to na té schůzi redakční rady řekl: „To jsem tušil?“ — Proč právě já?

Já — hm — ano — hehe — důvěru mají, pěkný článek očekávají. Nelze zklamat důvěru.

Jest souborů přece hojně — vždýť možno pod lupu vzít například soubor menší, netroufne si tolik jako soubor vyspělý. Prosím — ale poučení?! Kde zůstanou zkušenosti, potřebné pro všechny ostatní soubory? Čert aby vzal ty osobní vztahy a nevztahy! Našinec by nikdy neřekl, jak jsou všechny ty nitky spředeny, že?

Když jsem vystoupil z vlaku, trochu jsem urávorl, hlava se mi motala a doma jsem s nikým nemluvil, pročež se na mě urazila babička, dychtící znáti, jak je v Praze. Ovšem, co ví dobrá stařena o zvětšovacím skle, při-

kládaněm na ochotníky? Náš vedoucí redaktor má dobré nápady, tak, tak.

Noc byla hrozná. V apokalyptickém kolotání jsem zočil soubory jako vířící viry a láčkovce a řasy a jiný mikrokosmos, plující na vzdouvajících se vlnách lidové umělecké tvořivosti. Jedva jsem zachytil nějaký ten tajuplný svět pod svou lupou, začal bujet a nadouvat se a obhvacovat mě.

„Hrajeme bez nápovědy,“ volaly bakterie, leč já jsem v mnohonásobném zvětšení spatřil za každým portálem, ba dokonce i za horizontem osoby, horlivě suflující.

„Věnuji nejpečlivější přípravu režijní knize,“ prohlašoval maličký korýš.

Pod lupou však bylo vidět první čtenou zkoušku, na které se toto dobrotsko poprvé seznamovalo s obsahem hry.

„Vnitřní život našeho souboru je plodně rozkošacen,“ pěl trs droboučkových mikrobů. Přiložím lupu a zřím je, jak po představení popravují jednu láhev rumu a dopouštějí se řady přestupků proti desateru.

Velice jsem křičel ze spaní.

Ráno jsem se vypravil do města. Hodlal jsem navštívit jeden závodní klub a zahájit tam svou reportážní činnost.

Od té doby jsem nezvěstný. Stal jsem se v onom souboru režisérem.

Rozepisují texty, malují kulisy, zameštávají jeviště, šijí kostýmy, učím se hlavní roli, tahám oponu, dělám zvukové efekty, přibíjím vzpěry, navštívím herce v bytech, abych je přemluvil k účinkování v současném kuse, nosím židle do sálu, lepím plakáty a chodím si do poradny LUT nařikat na malé pochopení ze strany časopisu, obecnstva, činitelů a tak. Lupu jsem zaslal nevyplaceně redakci.

Snad tato má vnitřní zpověď bude pobídkou pro všechny, kdo se rozhodnou zpestřit stránky tohoto listu hlubokým kritickým rozbořem. Ať si lupnou. Ať se přijdou na mne podívat! Já jim ukážu...

Rok se ku konci už chýlí
a s ním, moji draží, milí,
jak ten čas nám utíká —
končí i má kritika.

Končí prťáčekovské cykly —
i když jste snad na ně zvykli,
z vlastní vůle, ze zásady,
končím svoje cenné rady.

Důvodů mám k tomu mnoho,
neboť většinu již z toho
co se děje nerozumím
a nestačím s tím, co umím.

Vždyť i moji vrstevníci
dali si už také říci,
pochopti co se děje
a kam vaše hnutí spěje.

Ochotnická honorace
byla plodem generace,
která prý zarůstá mechem
a nestačí prostě s dechem.

Měl jsem tu nejlepší snahu
by mé soudy měly váhu,
proto nemám na tom vinu,
že vy jste z nich měli psinu.

PAN PRŤÁČEK odchází

U příležitosti odchodu pana Prťáčka dovoluje si redakce přiloženým snímkem odhalit jeho anonymitu. Není žádná náhoda, že ho náš fotoreportér zachytil při maskování. Je to totiž muž mnoha tváří, který na ochotnickém jevišti v Úvalech už řadu let vystupuje nejen v rolích mileneckých, ale i charakterních a bezcharakterních a navíc ještě režíruje. Kromě toho je to krajský osvětový inspektor a v jiném přeličení se dokonce vloudil do předsednictva Ústředního poradního sboru pro divadlo. Pod zkratkou -am- se prostě skrývá Ada Morávek, kterému upřímně děkujeme za spolupráci.

Tím jste hlavně sami vinni,
že jste dnes už zcela jiní,
že svou vlastní cestou jdete
a nás, staré, nechápete.

Každého opustí víra,
když ho kdekdo jenom stírá.
Pak je ubit doslova.
Vždyť to znáte z Hronova!

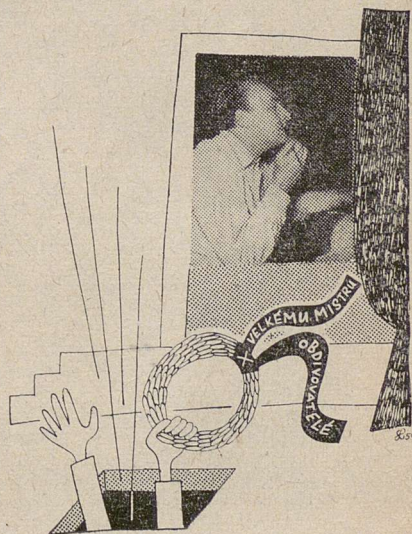
Proto osobnost má chvátá
přeškolit se v literáta.
Budu předstírat, že umím
i to, čemu nerozumím.

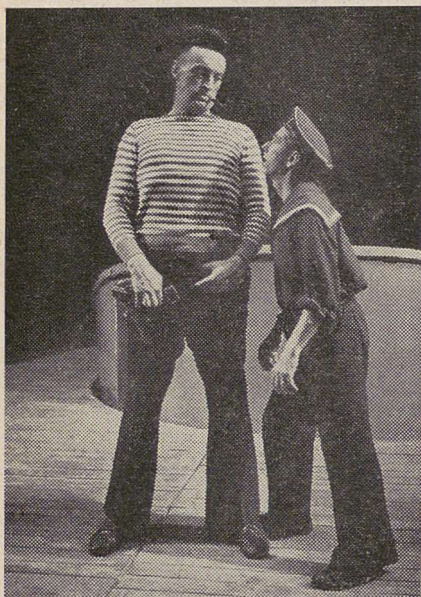
Pak mi naděje snad kyne
na výsledky zcela jiné,
zkrátka najdu funkci si tu,
která mi dá autoritu,

před kterou se mnohý sklání,
zcela vážně, bez usmání.
Jestli však už dneska víte,
že mne i tak odhalíte

(neboť zas budete dále),
potom mi, pro pánakrále,
nezbývá, než dnes i příště
zmizet v temnu propadliště.

-am-

Pohlavár (V. Dolanský) a Sípavý (O. Kaleta) z *Optimistické tragédie* v provedení ZK dolu Dukla v Dolní Suché

VÍTR NADŠENÍ

Vyleštěný parket svítí novostí a zdi ještě voní maltou. Vyprodané hlediště slavnostně šumí, protože se otvírá nový kulturní dům ZK ROH dolu Dukla v Dolní Suché. Ochotníci uvádějí — Višněvského *Optimistickou tragédii*! Budou stačit na tak obtížnou hru, která je ořískem i pro vyspělé profesionální scény? Mají vůbec ochotníci takové hry hrát? Ochotníci, kteří prakticky po dva roky neměli vhodnou místnost pro zkoušky. Opona se otevírá...

Bylo to podle mého názoru velmi dobré představení, v němž dílčí nedostatky nikde nezastířely velké ideje hry. Z celého představení vyzařovala dlouhá a uvědomělá přípravná práce režiséra B. Kalety,

instruktora souboru, soudruha Janíka z Těšínského divadla i obrovské nadšení všech těch, kteří v rolích námořníků zaplavili jeviště. Suští ochotníci měli velmi šťastnou ruku při obsazování. Hřmotný Pohlavár (V. Dolanský) byl pravým typem námořníka — anarchisty; kdyby dovedl svou nespoutanou chlapeckou sílu dát i do slovního jednání, byla by to nezapomenutelná postava. Komisařka M. Tašková byla misty příliš organizátorsky suchá, nepodařilo se jí plně obdařit postavu vřelým, citlivým srdcem ženy — komunistky. Pravdivé postavy vytvořili J. Kupec ve Vajnonenovi a zvláště S. Koběřský v dynamickém, vervném, ale přitom složitým a mnohotvárném Alexejevovi. To byly — ještě se Sípavým O. Kalety — nejvýraznější herecké výkony představení.

Skolou a příkladem pro ostatní soubory by mohla být nadšená práce na představení a hlavně vůle souboru splnit předsevzatý úkol přes všechny překážky. Kolik práce a přesvědčování bylo třeba, než se podařilo vůbec dát lidem v takovém množství dohromady a zajistit jejich pravidelnou účast na zkouškách! Soubor hru zkušel tři a půl měsíce. Od MNV v Dolní Suché si pronajal třídu ve staré škole. Byla tak velká, jako dnešní nové jeviště. Přes celou třídu se postavila scéna: šikmé podlaží a provizorní malá točna kapitánského můstku. A tak se zkušelo. Kolik problémů bylo třeba překonat, kolikrát měnit obsazení, jak často potírat nedůvěru v konečný úspěch! Co bylo potíží s opatřením scénické hudby, s vypůjčením kostýmů! Režisér do programu napsal: „Nedůvěru bylo třeba překonávat s právě takovým optimismem, jaký panoval u baltických námořníků — komunistů... Byl to příznivý vítr nadšení, který hnál naši loď do přístavu.“

Na besedě o představení byla tato inscenace srovnávána s hronovskou. Byla prý lepší. Ale copak na tom záleží? Myslím, že více záleží na jiných věcech. Na tom, že se ochotníci zasloužili o důstojné otevření vlastního kulturního domu; na tom, že poctivě seznámili diváky se skvostem sovětské dramatické literatury; a především na tom, že sami sobě i všem

ochotníkům v kraji dali dobrý důkaz, že opravdová láska k věci a uvědomělá vůle splnit velký úkol překoná všechny překážky. **Luboš Tomis**

H RANICE NECHTĚJÍ SOUTĚŽIT?

Divadelní soubor ZK Sigma v Hranicích byl ještě před pěti lety nejen nejvyspělejším souborem na okrese, ale i jedním z nejlepších souborů skupiny C v Olomouckém kraji. V roce 1954 se dokonce probojoval na celostátní přehlídku soutěže strojírenských závodů do Brna. Ale již v následujícím roce prodělal soubor těžkou krizi, která skončila naprostým přerušením divadelní činnosti. Před rokem se dal soubor z iniciativy okresního poradního sboru znovu do práce a přes všechny potíže nastudoval a několikrát pro děti uvedl *Pohádku o Honzovi a princezně Zlatovlásce*. Potíže s obsazováním jej vedly dále k volbě hry s malým obsazením a menáročnou scénou. Rozhodli se pro uvedení veselohry J. Šelého *Adam a Eva*, kterou koncem září uvedli v Drahotuších jako výměnné představení. Je notoricky známo, že tato veselohra není dobrá, že je povrchní, bez vážnějších myšlenek a ambicí. Ne, nemůžeme ji souborům doporučovat. Ale je třeba říci, že hraniční ochotníci se nikde nedali lacinou předlohou svést k nevkusnosti a že se poctivě snažili z toho mála, co text poskytuje, vytěžit co nejvíce, že přes nejružnější potíže odvedli kus dobré práce a hlavně nás přesvědčili, že by mohli dokázat daleko víc.

Nesouhlasíme však se souborem — a proto hlavně tyto řádky uveřejňujeme — v tom, že prý nejsou na takové výši, aby se mohli zúčastňovat soutěží. Vždyť přece právě účast v soutěži může pro takovýto soubor a jeho různé potíže znamenat jen pomoc! A kdo jiný, než právě soubor Sigmů — soubor největšího závodu na okrese, soubor nejlépe vybaveného závodního klubu — kdo jiný by měl jít všem ostatním příkladem? Bude ovšem zapotřebí, aby ochotníci cílevědomým repertoárem přesvědčili funkcionáře ROH i vedení závodu, že si nechtějí jen hrát na divadlo, ale že jsou kulturními pracovníky, kteří chtějí plnit usnesení XI. sjezdu KSČ i Sjezdu socialistické kultury! Pak se jistě na závodě učiní vše, aby zájem o divadlo z řad zaměstnanců byl co největší a aby všem ochotníkům bylo umožněno divadelní práci se věnovat. **C. BLÁHA**

TŘIKRÁT Z PRAHY

Žižkovské soubory, spojené v Divadle LUT ve Střítěnské ulici, zahájily sezónu dvěma premiérami. Umělecká skupina „Pokrok“ velmi zajímavě volila *Morstinovu komedii Xantipa*, známou u nás poměrně velmi málo. Text polského autora má ducha i vtip, o řadu myšlenek může se dnešní režisér opřít a zábavnou formou diváka poučit. Na představení se mi nelíbila práce režiséra. Z programové informace lze sice usuzovat, že věděl, které myšlenky textu mají dnes živou platnost (prohanost a pokrytectví athénské smetánky v protikladu s čistou vírou Xantipy v Sokratovu moudrost, život Xantipy jako obžaloba společnosti), ale v kon-

Komisařka (M. Tašková) a Vajnonen (V. Kupec) z představení ZK Dukla Dolní Suchá

Xantipa (M. Strachotová) a malíř Parhasios (M. Nohýnek) z komedie L. H. Morstina Xantipa. Hrála umělecká skupina Pokrok OB Praha-Žižkov

venčním představení jsem neviděl ani pokus režijními prostředky tyto myšlenky akcentovat. Pokud lze hovořit o nějakém režijním záměru, pak byl zřejmě jen v tom, aby se diváci co nejvíce zasmáli — čemukoliv, zvláště otrápaným špílčům, hrubé šarži opilce atp. Celé představení dokazovalo velmi malou poučenost režiséra o starořeckém životě vůbec a zvláště o Platonových dialozích, z nichž Morstin přímo těží parafrázemi i citáty, o Faidrovi i samotném Sokratovi, kteří na jevišti působili jako nechtěné karikatury. Do velmi těžké pozice byla postavena představitelka Xantipy, mající přesvědčit diváka o své opravdové lásce k Sokratovi, jehož představitel naprosto postrádal rysy velké osobnosti, lidské moudrosti a hloubky filosofa. Morstin napsal Sokrata jako člověka vnitřně krásného a ušlechtilého, představení udělalo pokus zkrásnit ho krásnou parukou (což je n. b. v rozporu s textem). Představení mělo několik pěkných míst (například scény otroků, výstup Parhasiodův), ale také scény, skřípějící malou znalostí textu a zřejmou nepropracovaností (například dialog posledního dějství, který má Xantipu přesvědčit znovu o Sokratově velikosti). Herecký kolektiv se představil jako velmi nevyrovnaný, vedle hrubých šarží (například athénský úředník) několik výkonů velmi dobrých nebo nadějných — například sama Xantipa, která by pod lepším režijním vedením mohla zvládnout roli v celé vývojové škále a nehrát jen na jedné, na dvou strunách. Za nejlepší herecké výkony pokládám otroka Tyraea a malíře Parhasioda. Vlasák obdaňuje svého otroka originálními humorem, je — až na některá laciná místa — lidsky pravdivý. Každem jeho výkonu je nevalná pozornost k čistotě dikce. Představitel malíře (a současně epizodní postavy jiného otroka) je technicky pozoruhodně vespělý (zvláště pohybová kultura), ale ke škodě věci hraje dost sólově, bez dostatečného kontaktu s partnery.

Nemohu-li zajásat nad celkovou úroveň tohoto představení, bylo mi smutno i při druhé premiéře. Umělecká skupina „Tyl“ uvedla Nepokojné hody sv. Kateřiny sice ve vtipné textové i scénické úpravě, ale po zřejmě velmi málo pilné přípravě. Jednotlivé scény (například u holiče) působily dojmem úplné nenacvičenosti, znalost rolí byla u některých představitelů nevalná, situace málo přehledné, děj se velmi těžce rozvíjel kupředu i tam, kde měl prude a lehce plynout. Starším představitelům nelze upřít zkušenost a mladším snahu, ale to je na soubor tak slavné tradice trochu málo. Jen znameňitý výkon M. Blažka v roli hostinského Nuce a místy ženské herecké výkony (zvláště krmička vepřů) naznačovaly, že i v této skupině by se dalo dělat divadlo daleko líp.

Upřímnou radost jsem měl z premiéry pohádkové hry Svatopluka Radešínského Náš Janek, o níž se zasloužil sokolský soubor z Prahy-Liboce. Uvedl ji před mnohasehlaovým publikem na přírodním jevišti v Parku kultury a oddechu Julia

Sv. Radešínský: Náš Janek. Záběr z inscenace souboru Sokol Liboc

Fučíka. Autorův první pokus o hru pro děti pokládám za velmi slibný. Je to pohádková hra bez tradičních pohádkových postav a motivů. Už na první pohled se liší od řady známých pohádkových her formou celé série krátkých obrazů, které líčením života v zámku a podzámčí plně zaujmou malého diváka, učí ho porvat se za dobrou věc a vysmát se strašidlům. Výborně je napsána titulní postava zdánlivě přihlouplého bubeníka, ve skutečnosti člověka ryzího srdce a bystrého mozku — Janka, bohatá a herecky vďečná je postava zrádce Fabiána. V charakteristice ostatních postav se Radešínskému daří ještě u většiny postav lidových; naproti tomu postavy lidového hrdiny Libora a pronásledované princezny Světlany jsou málo nové, málo životné. Ne, není to bohužel dílo, které by přineslo potřebný převrat do naší chudičké literatury tohoto žánru, ale je to solidní

příslib, vkusná a veselá „šermířská“ pohádka (šermuje se tu mockrát!), která si zaslouhuje, aby byla na ochotnických scénách hrána. Liboňti jí věnovali hodně opravdového úsilí. Jejich kolektiv má několik starších, zkušených a poctivých ochotníků a velkou zásobu talentovaných mladých lidí. Při správné dramaturgii a dobrém režijním vedení (tentokrát po hostinsky režíroval Antonín Němeček) mohl by se brzy vypracovat mezi nejlepší pražské ochotnické soubory.

J. BERÁNEK

DOBŘÝ ZAČÁTEK

K zahájení své letošní sezóny vybral si soubor Závodního klubu ROH Železničářů ve Vršovcích (divadelní odbor Bozděch) Tylovu Fidlovačku. Je to šťastný začátek, neboť ani dnes neztratila tato oblíbená lidová hra ze staropražského života na účinnost. Soubor ji hraje v původní podobě se Škroupovou hudbou a doveďe v inscenaci správně akcentovat i sociálně satirické prvky, kdysi na svou dobu velmi smělé, jimiž Tyl správně postihl třídní rozvrstvení obrozenecké společnosti. Nastudovat tuto hru byl jistě velmi obtížný úkol nejen vzhledem k značnému počtu účinkujících, ale i vzhledem k překážkám, jež souboru působilo malé jeviště. Výsledek však byl přesto úspěšný.

Z dobrého průměru hereckých výkonů zdůrazněme alespoň M. Kubína v roli ševce Kroutila, L. Iblovou jako paní Mastílkovou a J. Poustevského jako hospodáře u máselnice, Andrease Jammerweilla. U Poustevského je záslužné zvláště to, že Jammerweilla obdařil hlubokým citovým životem a hraje ho ukázněně, ačkoliv právě tato postava sváděla vždy nejvíce ke groteskní operetní manýře, plné křečů. Té se však, bohužel, nedovedla vyhnout a přiblížila až nebezpečně H. Podlahová v roli Lidunky, neteří Mastílkové. Značně bezradně si počínal také její partner, nápadník Jeník, syn ševce Kroutila. To však platí i o většině ostatních mladých lidí, kteří se v představení objevují. Je potěšitelné, že soubor má tolik mladých tváří. Bude však záležet na starších, zkušených ochotnících, jak správně je nyní povedou a budou usměrňovat v jejich dalším vývoji.

Režisérovi Felixi Buřilovi se nedaří dost přesvědčivě navodit atmosféru staré Prahy. Veselici s tancem nevytvořil pravdivé ovzduší svátečního odpoledne v nulselském údolíčku při slavné Fidlovačce. Naprosto při tom chyběla bezprostřednost veselí, jak k němu dává tak bohaté možnosti zvláště v této scéně Tylův text.

Daly by se v tomto představení najít i některé další nedostatky, jako například rozvleklý a trochu rozpačitý začátek prvního a čtvrtého obrazu. Scény komparsu jsou značně nejednotné, na jevišti vládne chaos a zvláště sborové zpěvy jsou nastudovány nepečlivě.

Všechny tyto nedostatky však nikterak nezastíní skutečnost, že se vršovickému souboru podařilo vytvořit z Tylovu Fidovalčky celkem dobré představení, zdravě veselé a vkusné.

J. BERÁNEK

KRITIKY

JAK DÁL S DIVADLY PRO MLÁDEŽ

Loni se divadelníci, kteří se věnují mládeži, sešli v Ostravě. O konferenci a jejich výsledcích jsme tehdy psali. Druhé setkání bylo letos ve dnech 23. a 24. října v Bratislavě. Změřily se na něm úkoly, vytčené ostravskou konferencí, a výsledky, kterých se za rok dosáhlo.

V úvodu Rudolf Mrlan, dramaturg Národního divadla v Bratislavě, naznačil nejbližší úkoly: dobudovat síť divadel pro mládež, uměleckou účinností inscenací rozvíjet vnímavost mládeže, podporovat a nacházet naše současné hry, současné ve svém ideovém zaměření. Hlavní referát Vladimíra Adámka zkoumal výsledky roční práce všech mládežnických divadel. Celkově se zvýšila jejich umělecká úroveň, ale ve snaze po uměleckém účinku představení objevilo se i falešné chápání úlohy divadel, které se projevilo v útku k dramaturgii pro dospělého diváka. Nebyl doceněn význam specifičnosti a práce s mladým divákem. Kontakt mezi čtyřmi československými scénami byl velmi slabý. Je špatnou vizitkou pro divadelní kritiku, která si mládežnických divadel všimá jen namátkově, že jediný souhrnný referát o práci československých scén pro mládež přinesl sovětský časopis *Těatr*. Nedostatečná síť mládežnických divadel předpokládá v budoucnu alespoň částečnou zájednovou činnost a spolupráci s ochotnickými soubory, jejichž práci pro mládež nelze odsunovat na vedlejší kolej.

Zprávy jednotlivých divadel pak — s výjimkou Divadla Jiřího Wolkra — potvrdily podivnou skutečnost dramaturgického útoku od her pro mládež. Zdeněk Ditr z brněnského Divadla Julia Fučíka hovořil o významu jevištního ztvárnění kladného hrdiny, o němž se divadlo v uplynulé sezóně pokusilo. Těžkou krizí prošlo Divadlo Petra Bezruče z Ostravy, o níž otevřeně hovořil ředitel K. Dittler. Ve snaze zvýšit návštěvnost utíkalo se od specifického zaměření divadla, podobně se o laciném vkusu. Z dvanácti premiér jen čtyři byly vlastně určeny mládeži. V kritické situaci nastal obrát k lepšímu, který si vynutilo zdravé jádro souboru. Mladí dělníci se stali přáteli divadla, kolektivy herců i dělníků se navzájem navštěvují a pomáhají si. Ostravské divadlo by rádo zajíždělo do okolí, ale provoz divadla bohužel zájednové činnosti není způsoben. Ředitel J. Kákoš z bratislavské Nové scény považoval uplynulý rok za krok zpátky v činnosti divadla. Nová scéna více nahrazovala chybějící druhou činoherní scénu v Bratislavě a neúměrně omezila vlastní práci pro mládež. Dramaturgie divadla je v úzkých, pracuje i na nehotových textech, v nichž objevila třeba jen jiskřičku dramatického talentu. Svých chyb je si však plně vědoma a do roku 1960 slibuje stát se skutečně divadlem pro mládež. Karel Richtr z Divadla Jiřího Wolkra přinesl potěšující zprávu o repertoáru, v němž je pamatováno na všechny věkové stup-

ně mládeže i na žánrovou pestrost. Rozvíjí se spolupráce se školou a s pedagogy; nejlepší zkušenosti jsou ze spolupráce s češtináři.

Celé jednání konference se pak především zaměřilo na nejbolestivější problém — dramaturgii. Besedu zahájil Jaroslav Fixa, dramaturg Divadla Jiřího Wolkra. Považoval za největší úspěch minulé sezóny uvedení *Zrotalovy hry Co kamera neviděla*. Chybí *moderní pohádka*. V uplynulé sezóně ji nahradila sovětská groteska *Čáry máry fuk*. S novou tematikou se těžko prorazí. Dítě ji chápe velmi dobře, ale konzervativní jsou učitelé i rodiče. Také pro autory není lehké spojit citlivě pohádkovost s reálnou skutečností, kterou moderní pohádka vyžaduje. Je nedostatek vědecko-fantastických her, které nahrazují dobrodružné. Dramatikové se v poslední době začali zabývat problémem zločinnosti mládeže. Vznikly tím sice hry o mládeži, ale pro dospělého diváka. Divadlo totiž stěží může vychovávat mládež na odstrašujících příkladech. Paradoxní situace vznikla i po ukončení soutěže her pro mládež. Hry vítězných autorů, Zacha a Janovského, právě z uvedených důvodů nemůže divadlo inscenovat.

Dramaturgie musí pamatovat na žánrovou pestrost repertoáru. Pro dospělejší mládež byla ideální hra *Rozovova komedie Šťastnou cestu*; pro tento věkový stupeň pokládá J. Fixa za nejideálnější žánr veselohru. V repertoáru nemá chybět ani vaudeville a satirická groteska. V otázce dramaturgie by se měly spojit jednotlivé roztržité síly. V Praze například divadlo úzce spolupracuje s dramaturgy televize a rozhlasu. Neexistuje však dosud vůbec soustavná spolupráce s loutkovými scénami, které mají nejbliž k dětskému divákovi.

V diskusi se pak objevilo několik námětů, jak by se měly získávat nové současné hry. Naděje, které jsou kladeny v celostátní soutěži, prohlásil František Pavlíček za mizivé. K mládežnické tematice se zatím přihlásili jen čtyři autoři. Fixův požadavek na žánrovou pestrost označil za příliš vysoký ideál v situaci, kdy na asi dvanáct písčících dramatiků čeká padesát divadel, hořících ušlechtilým ohněm po československé premiéře.

Ukázkou bilance — a úspěšnou — byla dvě představení Divadla Jiřího Wolkra, hostujícího na Nové scéně, *Zrotalovy hry Co kamera neviděla* v režii Vl. Adámka a *Evy Šmeralové a dramatičky Otčenáškovy povídky Romeo, Julie a tma* v režii V. Tomšovského. Obě hry jsou zajímavě scénicky vyřešeny výtvarníkem A. Caltou. Ke *Zrotalově hře* vymyslel jednoduché skládací dekorace s možností vysunovat a zasunovat stojky a nábytek. Scéna se rychle mění bez stažení opony, téměř ve filmovém sledu. Myslím, že Wolkrův divadlo právem vysoko oceňuje tuto hru. Má napínavý děj s pravděpodobným příběhem a postavami, které v životě potkáváme, hu-

mor a zdravou morálku, pohádkovost (detektiv Koudela se radí s usměvavým Měšičkem) i poezii cirkusové exotiky. Výbornou postavou je Tík, hraný Boženou Fixovou, takový správný, rychle a zdravě uvažující kluk. Romeo, Julie a tma má podobnou tematiku jako *Deník Anny Frankové*, ale nedosahuje jeho hlubokého účinku. Přibližuje však dnešní mládeži otřesnou historii okupace, kterou už nezabila, dusivou atmosféru heydrichiády, burcuje lidské svědomí. Dramatizace ještě nevytvořila z povídky jednolitě dramatické dílo a režie V. Tomšovského nedokázala přivést oba hlavní představitele, Pavla (J. Slavík) a Ester (J. Klatovská), k pravdivému vnitřnímu prožitku.

I ochotnické soubory by si měly vzít příklad ze spolupráce divadel pro mládež se školami, Svazem mládeže a pedagogy. K této otázce nejlepším podnětem přispěla zpráva H. Dvořákové z Divadla Julia Fučíka. Divadlo založilo Klub přátel divadla, který pomáhal organizovat Svaz mládeže. Divadlo jím proniká k pracující mládeži a vytváří si z ní novou, divadlem už vychovanou návštěvnickou obec. — K užšímu styku se školami výborně pomohly dva pořady, tzv. Divadlo na stupínku, pro dospělejší mládež pásmo o Fučíkovi Lidé bděte, pro ty nejmenší *Návštěva u básníka*, z poezie Františka Hrubína pro děti. Brněnští ji také na konferenci předvedli, jmeně, citlivě utkané pásmo, v jehož závěru se děti učí recitovat jednu Hrubínovu básničku. Na popud divadla brněnských Dům učitelů organizuje přednášky pro učitele s tématem, jak připravovat děti do divadla a jak účinku divadla využívat ve školní praxi.

Bratislavské setkání ukázalo, že v divadlech pro mládež je dost odvahy ke kritice i sebekritice, i dost energie k překonávání překážek, kterých je v tomto specifickém zaměření více než v divadlech pro dospělého diváka. Největším problémem, k jehož řešení musí co nejdříve přistoupit i ochotnické soubory, je repertoár, v němž citelně chybí současná hra. Nelze čekat na spásné výsledky různých soutěží (ostatně staré zkušenosti ukazují, že spásné dosud nebyly). Je třeba hledat nové autory, pomáhat si třeba i tak, jako ochotník Ladislav Smoljak se svou dramatičkou *Aškenazyho Ukradeného měsíce*, o níž také v Bratislavě hovořil. Myslím, že právě ochotnické divadlo, které má nejbliž k námětům ze života, může přinést vlastní a cenné objevy. O ochotnickém divadle padla na konferenci sice jen tu a tam zmínka, ale to nic nemění na skutečnosti, že v budoucnu právě na úseku divadla pro mládež bude spolupráce profesionálů i ochotníků samozřejmostí, bez níž by práce obou divadelních větví stěží mohla pokročit k úspěšným výsledkům. Je lépe, když my sami si tuto skutečnost co nejdříve uvědomíme.

S. DOLANSKÁ

A. Fredro: *Panenské sliby*. Uvádí divadlo Svatoboj — ZK ZJŠ Brno, snímek Macha

ČESKÁ TŘEBOVÁ. Členové divadelního souboru ZK železničářů připravili estrádu „Těsně vedle“ — svou odměnu hráčům, členům výboru, divákům — prostě všem, kdož se podíleli na úspěchu oddílu kopané TJ Lokomotiva Č. Třebová, který nyní patří k nejlepším účastníkům oblastní soutěže. V pestrém programu se střídaly krátké scénky, rozhovory, písničky o českořebovské kopané i sportu vůbec, vtipy se střídaly s kritickými postřehy, nechyběly ani rozhovory přímo s hráči a vedoucími činovníky o budoucnosti českořebovské kopané. Celý pořad měl spád a byl dobrou odměnou za úspěšnou reprezentaci města. Na oplátku fotbalisté slíbili ochotníkům i dvakrát plně obsazenému sálu Železniční průmyslové školy, že budou i nadále bojovat tak, aby si udrželi přízeň všech diváků, mezi nimiž ochotníci patří k nejvěrnějším.

I. Witz

★

BRUNTÁLSKO. V sezóně 1958—59 nám na okrese vyvíjelo pravidelnou činnost 11 souborů (kromě šesti dětských). Uvedly celkem šestnáct her v čtyřiapadesáti reprízách. Radosný je poznatek, že skoro polovina uvedených her byla se současnou tematikou. Velmi dobře si vedl soubor OB Vrbno pod Pradědem, který jen například Stehlíkovu Selskou lásku hrál devětkrát, a to i na vesnicích, kde divadelní soubory nejsou nebo pracují nepravidelně. Ani další dva soubory skupiny B — Bruntál a Dvorce — nezůstaly v uvádění současných her pozadu. Dvořečtí dosáhli pěkného úspěchu se Stanislavovým Domem na předměstí a Bruntálští uvedli revui Caesar dokonce ve třech místech levického okresu, kam zajeli oplátkou za návštěvu levických ochotníků. Z ostatních souborů, které jsou zařazeny do skupiny A, dosahuje nejlepších výsledků OB Razová, jejíž soubor uvedl například Gogolovu Ženitbu šestkrát. Na základě dobrých výsledků minulé sezóny byl skutečně dramaturgický aktiv na pomoc novým dramaturgi-

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

ckým plánům. Současným hrám věnují soubory opět zvýšenou pozornost, zařadily do plánů například Stanislavovu hru Návštěva nepřichází (Razová), Frýdův Jarní vítr (Dvorce), Blažkovo Třetí přání aj. Bruntálský soubor uvede Kainarovu hru Nebožtík Nasredin, Karvašovu Půlnoční mši a Virtovy Nedohledné dálky. Agilní soubor z Razové chystá mimo jiné i Mňachovy Mosty na východ. V příští etapě chceme zlepšit práci okresního poradního sboru, jehož význam není ještě na okrese doceněn, usilujeme dále o to, aby vesnické soubory nehrály pouze v zimním období a pouze jedinou hru, a konečně se pokusíme probudit ze spánku soubory v Mnichově a Starém Městě. Splnění těchto úkolů by dalo svůj příspěvek k plnění velkých úkolů dovršení kulturní revoluce.

po-

★

SOUŠ U MOSTU. Dozněla znělka a opo- na se zavřela za VI. divadelním festival- lelem, který byl pořádán v Souši v rámci oslav Dne horníků a probíhal celý mē- síc (od 4. září do 4. října t. r.). Letošní festival si dal do štítu heslo „Pod vede- ním KSČ za dovršení kulturní revoluce“. Snad je to odvážné uspořádat v malé obci v jediném měsíci 17 představení, ale po-

Deník Anny Frankové v provedení ZK dolu Vrbenský v Souši: Petr [J. Dlouhý] a Anna [V. Dospěloulová]

dařilo se nám tento veliký úkol splnit. Festival navštívilo 4268 diváků, kteří zhlédli tyto soubory a hry: OB Praha 11: Al. Jirásek, Emigrant; ZK dolu Petr Cingr z Ostravy: G. Weisenborn, Dva andělé vystupují a pro mládež dramatizace pohádky Čertův švagr; ZK úpravny uhlí Komořany: Al. Jirásek, Otec. Za ohlášený soubor ZK Elektrárny z Ervénic, který pro onemocnění hlavní představitelky odřekl Kohoutovu Dobrou píseň, uvedlo Krajské divadlo pracujících z Mostu Škvarkinův Soudný den. Je pro nás velkou ctí, že jsme na ochotnickém festivalu uvítali profesionální soubor a uzavřeli s ním přátelskou družbu. Dále se našim divákům představily tyto soubory: OB Bi-

lina: P. Karvaš, Diplomati; ZK dolu Zá- potocký z Kladna-Dubí: V. Blažek, Třetí přání; ZK Elektroporcelán Bohosudov: V. K. Klicpera, Divotvorný klobouk; ZK Be- nar Litvínov: Molière, Amfitryon; ZK sklárny Libochovice: F. Pavlíček, Černá vlnka; ZK Hornická scéna Ostrov: M. Stehlík, Hej, pane kapelníku; ZK Seve- rotuk z Ústí: E. M. Remarque, Poslední dějství. Naš soubor dolu Vrbenský uvedl Goodrichové a Hacketta Deník Anny Frankové, Katajevovu Ztřeštěnou meděli, Šrámkův Měsíc nad řekou a pro děti Ho- rynovů Zkoušky čerta Belínka. Všechny soubory předvedly svá představení k plné spokojenosti našich diváků, mezi nimiž bylo 164 stálých předplatitelů. Přáli by- chom si, aby taková spolupráce, jaká se ukázala u nás, upevňovala a utužovala všechny naše ochotníky. Nad naším festi- valem převzaly patronát: Odborový svaz zaměstnanců v hornictví z Prahy, Kraj- ský výbor horníků z Mostu, Místní ná- rodní výbor a Obec Baráčníků v Souši, Krajské divadlo pracujících v Mostě a všechny složky našeho mateřského závo- du. Jim všem patří náš srdečný dík, stej- ně jako hostujícím souborům a všem ochotnickým organizátorům festivalu.

J. Kůrka

★

STARÁ VES NAD ONDŘEJNICÍ. V této obci na Ostravsku je v posledních letech velmi čilý divadelní ruch hlavně zásluhou divadelního odboru Svornost při JZD. Pra- videlnou činnost vykazuje také dramatic- ký kroužek pionýrské organizace místní osmiletky. V poslední době se k těmto dvěma složkám připojila v divadelní čin- nosti i místní organizace ČSM. V posled- ních inscenacích Svornosti vystupovali totiž také četní příslušníci ČSM, kteří se po nabytých zkušenostech rozhodli, že se pustí do divadla vlastními silami a na- cvičili hru Jana Drdy Romance o Oldři- chu a Boženě. Obě představení této hry byla úspěšná přes četné potíže při ná- cviku i přes to, že značná část svazáků vystupovala na prknech poprvé. Lze říci, že všichni mladí pod vedením re- žiséra Svornosti Oldřicha Štětky staršího snaživě a dobré výkony. Místní skupina ČSM chce v ochotnické činnosti pokračo- vat a chystá novou hru — opět ze sou- časnosti. Přejeme mladým v divadelní části STM 1960 mnoho úspěchů a celé obci zdárnou výchovu mladých ochotnic- kých kádrů.

J. Chvostek

★

MORAVSKÁ TŘEBOVÁ. Okresní poradní sbor zahájil činnost tím, že si okres roz- dělil na tři okrsky, z nichž každý má svého důvěrníka. Členové OPS(d) se scházejí týdně. Na pomoc krajské tema- tické soutěži, o níž už bylo v časopisu referováno, doporučuje souborům vhodné hry a koordinuje jejich dramaturgické plány tak, aby několik souborů nestudo- valo stejnou hru, nýbrž aby si naopak soubory pomáhaly čtenými výměnnými zájezdy. OPS(d) má dále v plánu řádnou evidenci souborů a zavedení kartotéky jejich funkcionářů, zařazení souborů do

kvalifikačních skupin, získání technických podkladů o jevištích na celém okrese, získávání propagačního materiálu o činnosti souborů a zavedení okresní kroniky, v neposlední řadě pak organizování školení vedoucích souborů, dramaturgů, režisérů i maskérů. Jsme si vědomi toho, že největší pomoc je nyní třeba věnovat souborům vesnickým a pevně věříme, že vyspělé soubory (například „Tyti“ Mor. Třebová, Jevíčko, Chornice, Vel. Opatovice) se stanou průkopníky patronátní pomoci, kterou ovšem nelze nadiktovat nějakým oběžníkem. Doufáme, že předsevzaté úkoly splníme, protože členové OPS(d) jsou si vědomi, že kdo chce druhé zapalovat, musí sám hořet.

J. H.

★

STARÁ BĚLA. Místní kulturní dům byl v době od 3. do 25. října svědkem nebývalé události — I. divadelní přehlídky nejvyspělejších ochotnických souborů Ostravského kraje. Kromě domácího souboru, který uvedl z Hronova známé Zelené pustiny a maďarskou hru Dódy, vystoupily ještě soubory ZK VŽKG se Slavností lampiónů a ZK Petr Cingr Michálkovice s komedií Dva andělé vystupují. Úctyhodné je především to, že starobělské ochotníky rozprodali v obci, která má 3200 obyvatel, přes 600 permanentních vstupenek, takže každé představení bylo prakticky již před zahájením přehlídky zcela vyprodáno. Domnívám se, že to je na kulturní poměry naší vesnice čin přímo mimořádný. Toto zajištění návštěvy dalo ovšem členům souboru pernou práci. Celkem 14 dvojic navštívilo všechny rodiny v obci. Tyto návštěvy se staly vlastně prověrkami kulturních zájmů, přání a potřeb starobělských občanů. Divadelní přehlídka byla současně provázána dvěma výstavami. V prvních 14 dnech uviděl Starobělský několik desítek obrazů našich předních malířů. Na besedu o umění přišlo třicet lidí a bylo prodáno sedm obrazů. V druhé polovině přehlídky byla uspořádána výstava uměleckých fotografií Karla Kányi. Celá obec byla na svou kulturní přehlídku krásně vyzdobena — výklady, propagační skřínky, transparenty — to vše dalo organizátorům výborné vysvědčení. Přehlídka dokázala, že kulturní výchova má značný podíl na přebudování naší vesnice. Jsme hrdí na to, že kulturní revoluci v naší obci pomáháme vlastními silami.

L. Buš

★

MARIÁNSKÉ LÁZNĚ. V sobotu 10. a v neděli 11. října 1959 zasedala v Mariánských Lázních v zotavovně Di Vittorio II. okresní ochotnická konference. Sešlo se na ní 121 zástupců sedmnácti divadelních souborů mariánskolázeňského okresu a zástupci ONV a MěNV. Schůze měla pracovní ráz, protože početné delegace zastupovaly nejvyspělejší soubory okresu, které vyvíjejí plánovitou, soustavnou činnost. V sobotu večer, po projevu vedoucího odboru školství a kultury rady ONV s. Frouze, promluvil k delegátům konference ředitel Divadla S. K. Neumann z Prahy Václav Lohniský. Rozebral podrobně hru Josefa Pávka „Večer o půl deváté“, kterou poté delegáti zhlédli v divadle N. V. Gogola v provedení Divadla S. N. Promluvil také o různých problémech současného divadelnic-

tví. Jeho skromné vystupování, pohotovost, vtip, upřímnost a odborné znalosti si získaly srdečné uznání naplněného sálu. Soudruh Lohniský dokázal, že patří mezi ty profesionální umělce, kteří mají dobrý vztah k ochotníkům. Večerní představení hry Josefa Pávka zanechalo v účastnících konference hluboký dojem. Jeho protifašistická myšlenka zazněla jako varovný hlas před stále živým nebezpečím fašismu a války. Po představení se delegáti vrátili do zotavovny Di Vittorio, kde program konference pokračoval večerem družby. V neděli ráno bylo zahájeno zasedání rozdílením cen z loňské SLUT a zprávou vedoucího poradny LUT K. Maška o práci poradny,

okresního poradního sboru a divadelních souborů. Potom vystoupili zástupci souborů se svými zprávami o činnosti a s dramaturgickými plány na tuto sezónu. Ze zpráv se ozvala řada závazků k MČSP, VŘSR a 15. výročí osvobození. Z konference byl odeslán telegram min. zahraničních věcí ČSR na podporu mávrů s. Chruščova na všeobecné a úplné odzbrojení. Konference byla zakončena přijetím usnesení, ve kterém plénum přijalo další úkoly ke zvýšení ideové a umělecké úrovně své práce. Na závěr konference sehrál soubor Divadla lidové tvorby hru Alexandra Casony „Stromy umírají vstaje“, vítěznou inscenací krajské přehlídky SLUT 1958—59.

K. Mašek

★

CHODSKO. Když roku 1956 slavili kdyňští ochotníci 100. výročí své činnosti, bylo jistě založení každoroční přehlídky práce ochotnických divadelních souborů Chodska na nově upraveném přírodním divadle na hradě Riesenberku oslavou nejdůstojnější. Letos v září skončil pak už 3. ročník Riesenberského divadelního léta, jedné z největších kulturních akcí Plzeňského kraje. Pěkné prostředí i vkusně upravené hlediště pro 500 diváků stalo se celkem sedmkrát dostaveníčkem více než 800 diváků. Na programu bylo pět her. Místní ochotníci sehráli (vždy s reprízou) nejprve Klicperova Zlého jelena a na závěr Tvarůžkovu Selskou baladu. Osvětová beseda z Klencí pod Č. předvedla Baarův Poslední soud, OB Pociňovice G. Preissové Její pastorkyní a OB z Meclova Tylovu Paní Marjánku. Nejvýraznějším představením byla Selská balada, mesoucí pečť pečlivé práce režiséra souboru V. Máje. Experiment s hrou byl úspěšný. Obsazení některých rolí mladými debutujícími herci a posílení komparsu, který ve hře nese značnou část odpovědnosti, herci zkušenými, pomohlo vytvořit představení skutečně působivé. Dobrou úroveň — herecky — měly i ostatní hry, až na Paní Marjánku. Je omluvou Meclovských, že to bylo první jejich vystoupení v přírodě a na tak velkém jevišti, ovšem i pobídka pořadatelům k pečlivějšímu výběru. Rada OB Kdyně, pořadatel Riesenberského divadelního léta, se sešla na hodnocení celé akce a pečlivě zkoumala klady a zápory letošního ročníku. Usnesla se na několika prospěšných závěrech. Na příští ročník stanovit dramaturgický a ideový plán, sestavit komisi, která bude sledovat práci chodských divadelních souborů, vybírat z nich nejlepší pro přehlídku, bude svými radami pomáhat méně zkušeným souborům při zvládnutí hry v nezvyklém prostředí a bude zvláště dávat příležitost mladým. Jak se péče o ně vyplatí, to bylo jasně vidět na práci, se kterou se představili Pociňovičtí. Herecky náročná hra G. Preissové byla podána velmi přesvědčivě, ač jde v podstatě o mládežnický soubor, pro který jistě obsazení mnohých rolí z její pastorkyně bylo problémem. Největší zájem veřejnosti byl o Baarův Poslední soud v provedení OB z Klencí pod Čerchovem. Solidní představení, hrané v Baarově jubilejním roce, lákalo především domácí nářečím a kroji. Třetí ročník Riesenberského divadelního léta skončil, ale vážně se už plánuje jeho pokračování. Rozšiřuje se počet sedadel o dalších 140 míst, dokončují se dvě prostorné šatny, dělají plány na zavedení elektrického proudu atd. Věž hradu, pod kterou se hraje, bude příští léto bohatší o pamětní desku Aloise Jirásky. Tato skutečnost by měla vtisknout celému příštímu ročníku určitý charakter.

Z Tvarůžkovy Selské balady v provedení OB Kdyně

FRENŠTÁT p. R. Cyklus literárně hudebních večerů, který pořádá soubor Divadla a recitace při ZK OSP a který nese název *Profil* současných básníků, byl velmi úspěšně zahájen verši Jany Štroblové a Jiřího V. Svobody. Oba básníci se večera zúčastnili a byli svědky srdečného přijetí svých básní obecními, složeným převážně z mladých lidí. Stalo se poprvé v delších snahách souboru o večery tohoto druhu, že jednotliví recitátoři byli vyvoláváni nadšeným potleskem před oponu. Znovu se potvrzuje, že nejen divadelní představení může být úspěšným předmětem pozornosti a činnosti ochotnických souborů. -mi-

*

VIMPERSKO. Od začátku této sezóny do konce roku 1959 byly okresním domem osvěty připraveny čtyři instruktáže pro ochotníky: V říjnu uspořádal DO školení okresního poradního sboru a poroty za řízení předsedy Ústředního poradního sboru J. Beneše. Vyjasnily se některé problémy, zvláště specifické pro vimperský okres, které jsou v práci poradního sboru a porot, besedovalo se o vnitřním životě souborů, formách kritiky a o nové celostátní soutěži vesnických souborů. — Na školení o jevištní řeči přednášel odb. as. AMU V. Halada. Protože tato akce byla určena na neděli a ze šumavských vesniček není v tento den do Vimperka vůbec žádné spojení, zajistil DO mimořádnou autobusovou dopravu. — Na kurs maskování byl pozván R. Kurel. — Vyhlášení krajské soutěže o nejlepší inscenaci sovětské hry a celostátní soutěže vesnických souborů bylo připraveno na okresní aktiv ochotnických souborů, spojený s teoretickou přednáškou. Poradní sbor vypracoval plán schůzí. Na nich bude hodnotit průběh již uvedených soutěží, bude zajišťovat Soutěž tvořivosti mládeže a 3. okresní přehlídku ochotnických souborů. Organizace soutěží je již připravena, okresní přehlídka bude v květnu příštího roku; bude to příspěvek ochotníků z Vimperka májovým oslavám. Podle zájmu souborů lze soudit, že těch, které budou hrát sovětské hry, nebude málo. Účast na celostátní soutěži vesnických souborů bude rovněž velmi dobrá. — DO oproti loňsku zvýší též pomoc v divadelní části STM a metodickou pomoc dětským souborům vůbec a zajistí poroty na dětská představení. **Zd**

*

BRNO. V minulém století byla činnost dělnických organizací v českých zemích nerozlučně spjata s životem pěveckých, čtenářských, tělocvičných a divadelních spolků. V předměstských čtvrtích Brna měly nesmírný význam. V poněmčovaném městě posilovaly český živel v zápase s fabrikanty o holý život i v zápase proti útlaču národnostnímu se zaměstnavateli i rakouskými úřady. Zápas byl v Brně — v tomto předměstí Vídně — zvláště silný. Ve spolicích pronikaly myšlenky Marxovy do mysli dělníků. V divadelních hrách byla často dovedně skryta revoluční myšlenka před tupou cenzurou. V Brně si postavili dělníci v dnešní Hybešově čtvrti Dělnický dům, spojený se jménem jednoho ze zakladatelů sociální demokracie, Josefa Hybeše, přítele a spolupracovníka Josefa Pecky a Ladislava

Zápotockého. Dělnický dům má velký podíl na akcích brněnského dělnictva, které vedl redaktor Rovnosti učitel Pan-krác Krkoška, František Komprda a další předáci. Nedílnou součástí Dělnického domu bylo Lidové divadlo, které zde roku 1899 zahájilo svou činnost Tylovou „Paličovou dcerou“. Za Rakouska i za první republiky dávaly se tu hry, které řešily životní otázky dělnictva a celého národa, životní otázky tehdejší společnosti: Paličova dcera, Jan Výrava, Jánosík, Gazdina roba, Revisor, Tkalcí, Jan Hus, Maryša, Pasekáři, Naši furianti, Její pastorkyňa, Psohlavci, Probuzenci, Emigrant, Otec, Vojnarka, Křížník Potěmkin, Anna Karenina, Goralí, Stávka a další. Z velké části se věnovali členové Lidového divadla zpěvohře. Vděčně vzpomínají tehdejšího kapelníka Státního divadla Zdeňka Chalabaly, dnes dirigenta Národního divadla v Praze, a Rudolfa Kvasnici, dnes dirigenta Krajského symfonického orchestru v Gottwaldově, kteří Lidovému divadlu obětavě při nácviu pomáhali. Po roce 1948 přešel Dělnický dům do majetku ZK Závodů přesného strojírenství, dnes Závodů kulčíkových ložísek. Nepochopení vedení závodu pro divadelní práci přinutilo soubor uchýlit se do sokolovny v Židenicích jako soubor ZK MEZ Brno. Nastala určitá stagnace v jeho vývoji. Soubor se počal uchýlovat k líbivým, nepříliš hodnotným hrám, aby si v novém prostředí získal obecnost. Svě 60. výročí slaví zasloužilý soubor opět v Dělnickém domě, kde 17. října t. r. uspořádali slavnostní výroční schůzi. Zde si zavzpomínali starí členové na práci v dobách politické perzekuce. Bylo přítomno několik zakladatelů Lidového divadla. Jana Paulová, nositelka zlatého odznaku, věnovala do letošního roku 52 let ochotnické práci. Dne 24. října t. r. sehrálo Lidové divadlo Tylovu „Paličovu dceru“, kterou před šedesáti lety začí-
E. Adámková

*

VIMPERK. Dramatický klub Hraničářů ve Vimperku se sešel 22. října na své členské schůzi. Kromě hodnocení Goldoniho veselohry „Lhář“, kterou soubor v minulém týdnu s úspěchem uvedl, byla hlavním bodem programu příprava plánu další činnosti. Tento soubor hraje s přestávkami ve Vimperku skoro již deset let, nyní se však rozhodl pracovat a uvádět hry pravidelně, bez ročních nebo ještě delších přestávek, které mnohé v práci souboru odradily. S příští hrou se zúčastní DKH krajské soutěže o nejlepší inscenaci sovětské hry. Na výroční členské schůzi budou všem členům souboru předány nové členské průkazy, budou naplánovány pravidelné členské schůze, obnovena činnost režisérského kolegia a nově ustanoven dramaturg souboru. Soubor chce také pokračovat v psaní kroniky, která by byla obrazem jeho života. Připravuje se tradiční divadelní karneval a pro období, kdy se nebude hrát divadlo, společné besedy, na kterých nebude chybět zajímavý program. Dramatický klub Hraničářů se také zamyslel nad tím, jak málo se hraje ve Vimperku divadlo pro děti. Při zdejším jednatelství střední školy je síce divadelní soubor „Budulíněk“, který však hraje jednou, dvakrát do roka. Soubor „Budulíněk“ je rozdělen na dva soubory: učitel-
L. Holubářová

V. Štech: Zvoní se po třetí. Záběr z inscenace ZK dolu Žofie v Orlové

línky je rozdělen na dva soubory: učitel-
L. Holubářová

*

ORLOVÁ. Na Ostravsku se v poslední době velmi pěkně rozvíjí česko-slovenská družba a přátelská spolupráce. Z celkového počtu brigádníků na dolu Žofie v Orlové je 80 procent ze závodu Slovenského národního povstání v Žiaru nad Hronom. K bohatým přátelským stykům českého dolu se slovenským závodem přispěli i ochotníci, kteří zajeli na Slovensko se svým představením dramatizované novely Jana Otčenáška *Romeo, Julie a tma*. Slováci zase zajeli na Ostravsko s pásmem písní a tanců. Úspěšně navázaná družba se dále rozvíjí — estrádní i divadelní soubor ZK dolu Žofie připravil další zájezd do Žiaru. Ochotníci pro něj připravili Štechovo Třetí zvonění v úpravě M. Horníčka (Svatba pod deštínky neboli Zvoní se po třetí).

J. Štěpánek

NASHLEDANOU, ČTENÁŘI!

V okamžiku, kdy uzavíráme poslední číslo tohoto ročníku Ochotnického divadla, pokládáme za svou milou povinnost poděkovat všem, kdož nám pomáhali v naší práci, především členům našeho redakčního kruhu, všem dopisovatelům a spolupracovníkům, dále kolektivu pracovníků naší tiskárny. A nakonec Tobě, náš milý čtenáři, přejeme hodně úspěchů v novém roce, v němž — jak věříme — opět se shledáme na stránkách Ochotnického divadla i na Tvém ochotnickém jevišti.
Jiří Beneš

Scénografický obzor divadelních ochotníků

PRÁCE SCÉNOGRAFOVA

I scénograf si při své práci uvědomuje, že prostor zachycený na jevišti je jen článkem vývoje, v němž je obsaženo minulé i jádro budoucího. Ovšem s tím dodatkem, že v tom není dekorace uměleckým dílem sama pro sebe, ale součástí nerozdělitelného celku, jímž je zobrazení a představení dramatického života v jevištním prostoru podle ideje dané dílem básníka. Dekorace je pak neoddělitelným pozadím a hmotným prostředím života hereckých postav, a proto bude mnohokrát platit v práci scénografa motto tohoto svazku, ukazující styl práce a vlastnosti výtvarníka V. A. Simova: Úzce spolupracovat s režisérem a hercem a umět své umělecké záměry obětovat společnému uměleckému a ideovému cíli představení.

Úryvek z knihy inž. M. Kouřila „O malém jevišti“, str. 264

PREFABRIKACE NOVODUROVÝCH FOLIÍ

V poslední době stále ve větší míře macházíme na československých jevištích různé části dekorací, rekvizit apod., zhotovené z novodurových folií, desek, tyčí a trubek. Ve většině případů jde o práce individuální, prováděné bez zvláštních přípravků a zařízení prostým tvarováním novodurové hmoty za tepla. Takový způsob zhotovování je dosti nákladný a ne-hospodárny, zvláště tehdy, potřebujeme-li větší počet stejných tvarů. Protože však divadelní práce potřebuje výrobky nové, ať již ve tvaru, zpracování nebo jako náhradu jiného nedostatkového materiálu, výrobky, které by svou cenou byly dostupné, zabývala se Scénografická laboratoř studiem problému prefabrikování některých druhů předmětů a jejich výrobou za použití tvářecího, vakuového stroje. Technologie tváření pomocí vakuového stroje je jednou z cest, která dovoluje vyrábění většího počtu stejných tvarů v poměrně velmi krátké době a za minimálních nákladů. Podmínkou ovšem je vhodný tvářecí stroj a vhodné pozitivní nebo negativní formy. Takové zařízení je ve filmových ateliérech na Barrandově. Z iniciativy Scénografické laboratoře byla uzavřena smlouva mezi Divadelní službou, n. p. a Filmovým studiem na Barrandově, která zajišťuje vyrábění a dodávání potřebných výlisků z novoduru pro naše profesionální i ochotnická divadla.

K tváření předmětů z novoduru se používá novodurové folie v síle 0,4–1 mm, podle tvaru prefabrikátu nebo způsobu uvažovaného použití. Při volbě síly folie je potřeba si uvědomit, že použitím silnější folie získáme prefabrikát pevnější, avšak bez drobných detailů. Pro výlisky s drobnou reliéfní kresbou je třeba používat slabších folií, v rozmezích síly 0,4–0,6 mm. K tváření jsou používány převážně folie nebarvené, v přírodním oranžovém zabarvení. Takové výrobky potřebují ovšem ještě další povrchovou úpravu. V jednotlivých případech lze ovšem užít folie barvené ve hmotě a zhotovovat tak prefabrikáty s barevným povrchem, který nevyžaduje žádnou další úpravu. V současné době můžeme zhotovovat předměty v rozměrech 50×50 cm nebo 50×120 cm. Pracuje se na proto-

typu zařízení, dovolujícím zhotovovat výlisky až do rozměru 50×300 cm.

Těmito zařízeními můžeme zhotovovat nejrozmanitější dekorační prvky, jako jsou různé tvary říms, lišt, roset, tlačných tapet a výplní atd. V plné míře nahradí používání různých detailních ozdob tlačných z papíru nebo zhotovovaných kaširováním do forem. Stanovením vhodné řady prefabrikátů, tj. různých slohových prvků několika velikostí, bude umožněna libovolná skladba prefabrikátů při vyrábění dekorací, jevištního nábytku nebo rekvizit. Přitom bude zajištěna možnost individuálního zpracování prefabrikátů podle návrhu výtvarníka. Podobně se problémem prefabrikace z hledisek ekonomických, uměleckých i technických zabývá Závěrečná zpráva Scénografické laboratoře č. 11, která je otištěna v záříjovém a říjnovém sešitě sborníku Informačních zpráv. Váže se k ní i další závěrečná zpráva (č. 10), otištěná tamtéž, která pojednává o povrchové úpravě novodurových předmětů.

Distribucí novodurových prefabrikátů se bude zabývat výhradně národní podnik Divadelní služba, Praha I, Masná ul. č. 15. Tento podnik bude po zajištění potřebného množství novodurové suroviny dodávat první výrobky od I. čtvrtletí roku 1960 všem československým, profesionálním i ochotnickým divadlům.

V. Meluzín

KONEČNĚ!

Konečně vyšla dlouho očekávaná knížka Františka Kubra „O divadlo života“ — Kubrovo zpracování slavných kapitol z dějin dělnického divadla v Československu. Dočtete se v ní o známém Dědrasboru, Modré blůze, o DDOČ a jeho boji za nový repertoár i obecnost, o agitpropkupinách i tisku dělnického hnutí, o repertoáru i stylu práce. Je to historie věru živá a aktuální, historie psaná typickým Kubrovým slohem, prostě, skromně, úderně. V příštím čísle časopisu věnujeme jí obsáhlejší recenzi.

Kubrova knížka je prvním svazkem nové Knižnice ochotnického divadla, kterou vydává nakladatelství Orbis. Má na 200 stran textu a fotografickou přílohu, cena jednoho svazku je Kčs 13,10. Nemělo by být ochotníka, který by ji nepřečetl.

LE SAGE: TURCARET
ZÁBĚR K. MINCE Z INSCENACE
ZK VAGÓNKA TATRA SMÍCHOV

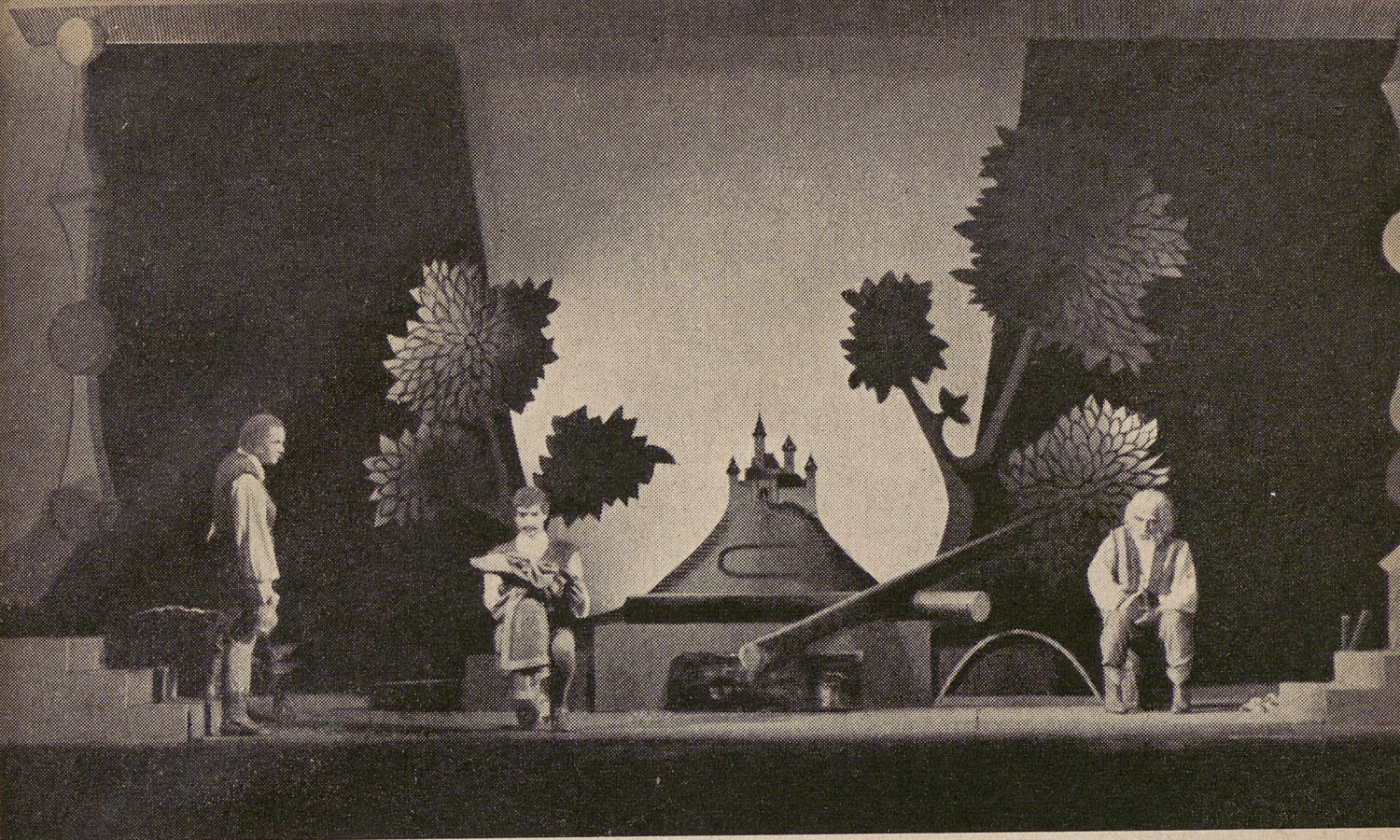
Vydává ministerstvo školství a kultury
v nakladatelství Orbis,
národní podnik, Praha 12, Stalinova 46
Vedoucí redaktor JIŘÍ BENEŠ
Grafická úprava František Skořepa
Redakce: Praha 12, Stalinova 3
telefon 226145–49
Vychází začátkem každého měsíce
Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs
Tiskne Orbis,
tiskařské závody, n. p., závod č. 1,
Praha 12, Slezská 13
Rozšiřuje poštovní novinová služba
(PNS)

F-085199

Z O B S A H U

O. Kryštofek: Do dalšího ročníku STM	265
Do první celostátní soutěže vesnických souborů	266
A. Němeček: K organizaci divadelní části STM	267
Z. Josková: Blíží se okresní kola STM	268
J. Poličiček: Ochotnické divadlo — škola výchovy, II	270
J. Beneš: Z brněnského zasedání	271
J. Valenta: Stav a úkoly ochotnické dramaturgie, II	272
P. Grym: Pražský divadelní podzim 1959	275
Výtvarník, který tvoří pro mládež 276	
S. Dolanská: Kutnohorská reportáž	278
Z tajů redakční kuchyně	280
Kritiky	282
Z ochotnického života	285

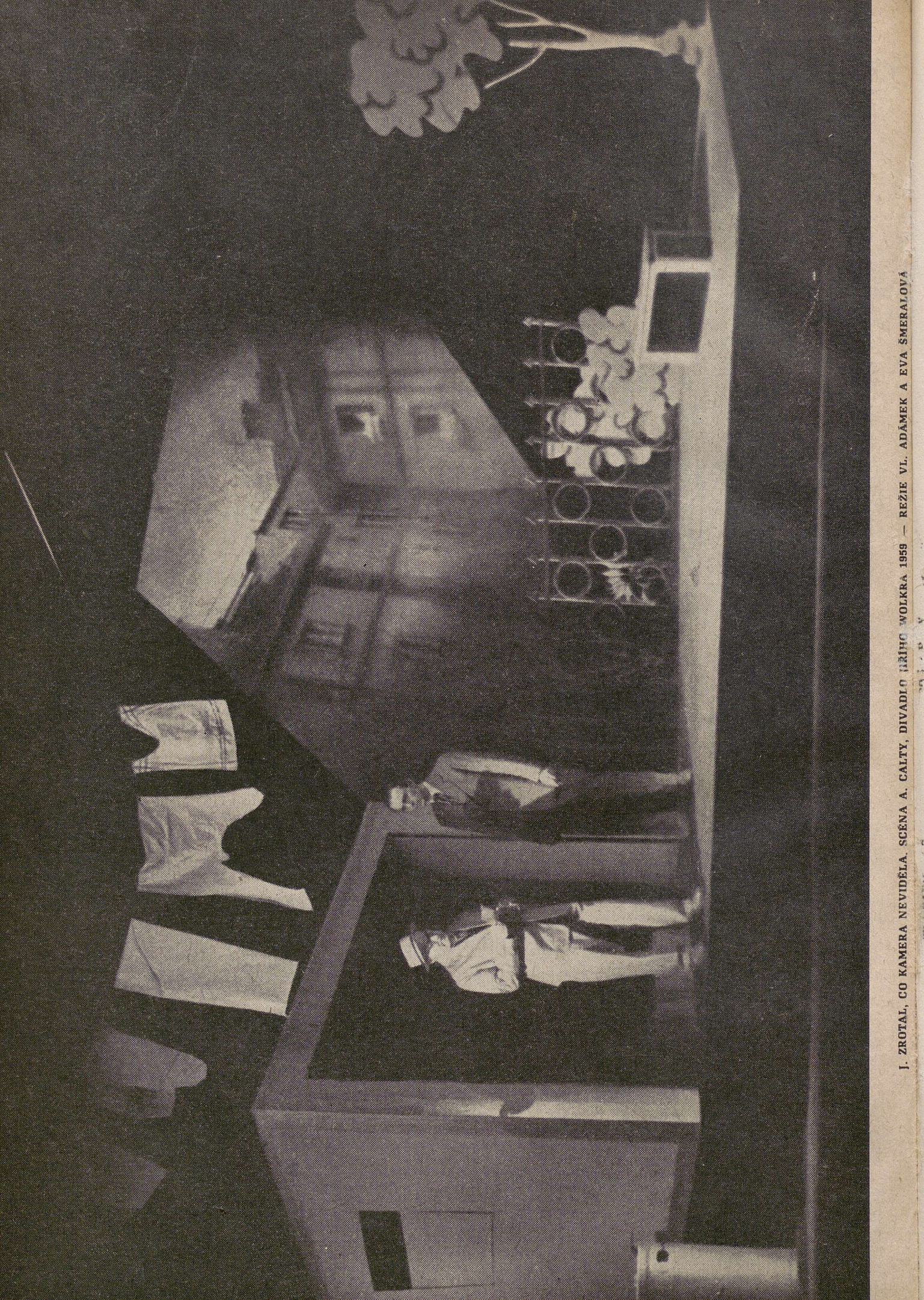
Toto číslo mělo redakční uzávěrku koncem října,
vyšlo 28. listopadu 1959

SCÉNY ANTONÍNA CALTY: O. ŠAFRÁNEK, SEDM JEDNOU RANOU. DJW, REŽIE J. JAROŠ, PRAHA 1959

MAKETA K ŠRÁMKOVU MĚSÍCI NAD ŘEKOU (REŽIE ZD. HOFBAUER 1948), STÁTNÍ
DIVADLO V OSTRAVĚ

J. ZROTAJ, CO KAMERA NEVIDĚLA. SCÉNA A. CALTY, DIVADLO KRÁHOVSKÉHO 1959 — REŽIE VL. ADÁMEK A EVA ŠMERALOVÁ